

nam quanti id extimare debeam beneficiū: q̄ pro me externo: & quidem ab
sente tam probe intercedas. nec solum intercedas: sed (quod maiori admi
ratione dignū est) inter tantas tū animi: tū corporis perturbationes: nō se
cus res meas ac tuas cures. Quo fit. vt si prius inuictissimo regi: toti q̄ re
gno afficiebar: nūc & feruētius afficiar: & ad mortē vsq; artius obliger. de
me autē & de reb⁹ meis quicquid statueris: egeris. vel iusseris: nō nisi rectissi
ma & veluti a carissimo patre: ac sapientissimo viro cōfecta esse arbitrabor.
Qui vero mihi aureos numerauit: is gonsalu⁹ fuit vet⁹. Sed mihi oībus
iuuenibus iunior: oībus pulchris pulchrior: oībus bonis melior: & vultu &
verbo opere q̄ verissime visus est. Vale.

¶ Joannes portugalie rex hen
rico regi anglie. S.

Cogimur & ratione ipsa suadente: & charitate: qua in nostros nō le
uiter tenemur: vrgēte sepius forte q̄ vellem⁹: de huiusmodi ad te
rebus scribere. Andreas nuni lusitanus noster nauis magister: cū
ex germania in patriā remearet: ferens secum & suas & quorundā hominū
merces: in mense martio presentis anni: in cōfinio anglie captus est a caro
lo sumaset. septē nauū tuarū ductore: & maris quoq; tui p̄fecto. Quia ve
ro eadem nauī inimicorū suorū bona quedā vehēbātur: & inimicorū penit⁹
abstulit: & amicorū mercibus nō pepercit. Aliena nō curamus: q̄ nostris
abstulit: petimus. Andree magistro nauis tanta p̄anorū quantitas erepta
est: que centum millia regaliū monete nostre ascendebat. Alphonso autez
palme tantū tapetorum egregiorū: tantumq; tele surripuit: quo centū & vi
ginti millia eiusdem monete facile valuissent. Quā obrem amice benigne
q; maiestatem tuam rogamus: vt quemadmodū tuis nullā a nostris iniu
riam inferri patimur: ita & a tuis inferri nostris minime patiaris. Quodq;
a carolo nauū duce iniuste nostris sublatū est: iuste restitui mādes. quod
non aliter pro animi tui integritate facturū te: curaturūq; speram⁹. Vale.

¶ Emanuel portugalie rex hen
rico regi anglie. S.

Multa sunt: etiā diuersi generis negotia: que hominibus in hac vi
ta degenda quotidie vel non opinantibus superueniūt. Adagna
maxima minima. nec p̄pter maxima: magna ve: minima negligi
debent. Adulto minus vbi non de inferenda: sed de propulsanda iniuria a
gitur: & vbi sua tueri: seruareq; quisq; contendit. Cum superioribus annis
carolus sumaset tue classis ductor: non longe ab anglia nauem quandam
portugalie cōtra ius ac fedus nostrū inuasisset: atq; eā mercib⁹: bonisq; oī
bus spoliasset. & alphōsus palme vlyxbonēsis & indigena noster in ea p̄da

centū & viginti duarū librarū cimbricē monete damnū passus esset: vt res
suas cōsequeretur: misit ad te bis intercedentibus iohannis quondā regis:
antecessoris nostri: litteris: nec quicquid profecit. Dum enim damnū: sua re-
cuperādo: resarcire studet: expendēdo: laborādoq; multo magis illud ad-
auxit. Nos autē quēadmodū prohibem⁹ nostros alicui iniuriā inferre: p-
desse oibus precipiētes: ita ab alijs in nostros inferri moleste ferim⁹. Qua
propter oram⁹. **L. T.** vt tandē huic rei finē imponas: vnicuiq; quod suuz
est: reddendo: vt in litteris ad nos missis benignissime spopōdisti. quādo
thomasio somite sua restitui (quod illico fecimus) a nobis petisti. Nō enī de-
cet regios familiares pyratas esse: sed equites. & princeps qui suos nō casti-
gat: plerūq; ad maleficiū irritat. De nostro autē erga te amore: & in tuos
optima voluntate per legatos nostros: quos istuc hoc tempore mittimus
diffusius fies certior. **Vale.**

Emanuel portugalie rex alexandro pape sexto. S.

Quantū nos: nostriq; superiores lamecensi epō: eiusq; maiorib⁹
debeam⁹: ne longissima quidē epistola enarrari posset. Tum ob
sui ingentia merita: tū ob suozū oim erga nos: regnaq; nostra fi-
delissima obsequia. Nescim⁹ certe quidnā esset illud tam magnū quod ei⁹ cau-
sa exequi nō studerem⁹. presertim cū hoc tempore idē presul dies ac noctes
circa regnozū nostrorū administrandā iusticiā nō min⁹ scē q̄ diligēter se
pbeat. Omittim⁹ lras & prudētiā: Solū fides ei⁹ atq; integritas ad quācūq;
sui causa pficiēda nos ipellerēt. Cū igit dict⁹ epus decanatū ebure vrbis p-
mutare deliberet p quibusdā sacerdotijs a ludouico nunio hacten⁹ possessis
oram⁹. **S. T.** nō mediocriter: vt in hac pmutatiōe tuā cōcedas autoritatē
quod res suū cōsequit finē. Eo magis cū pmutātes sint ij a quib⁹ ecclie ipsiq; dō
optime: cumulateq; satisfaciēdū esse nō ignoram⁹. Quod nos sumi bñficij lo-
co: & quodē: iter multa quae a te hacten⁹ accepim⁹: nō postremo reponem⁹. **vale.**

Emanuel portugalie rex ascanio cardinali. S.

Existimauim⁹ sēp lamecēsis epī maiorib⁹ plurimū nos debere: ob
ea quae summa fide: aīo singlarī tū in regnis: tū extra cumlatissime gesse-
rūt. Cui rei maiorē officiorū cumulū vix vnquā accedere potuisse
putabam⁹. Verū cū idē p̄sul tot tātisq; virtutib⁹ insurrexisset: fecit quod mini-
me fieri arbitrabamur: vt quod erat maximū lōge mai⁹ experiemur: vtpote re-
rū publicarū nostrarū admīstrationib⁹ prepositū. Quapropter cū hoc tē-
pore consensu tuo: vel forte opera indigeat: ad quē regressus ipse (vt refe-
runt) in hac decedatus permutatione spectat. Oramus maxime vt quic-
quid fauoris: studijq; impendere potueris: causa nostra prestare nō dedi-
gneris. quod nos nō minus gratum: acceptumq; reputabimus: quā recon-
ditum seruatumq; semper tenebimus. **Vale.**

Oratio habenda corā ca-
rolo gallorum rege.

Si rerū tuarū amplitudo potentissime regū faciet: vt ea q̄ in pre-
sentiā dixerō: minus digna: min⁹ ornata videant: Eadē tamē
(q̄ ex inculto cultū: ex arido: ⁊ ieiuno maxime copiosum vnūquen-
qz reddere potest) dat mihi spem: vt pauca quedā corā maiestate tua pfer-
re aulam. Quis enī est tāta vi dicēdi p̄ditus: tāta ve reruz peritia imbut⁹
q̄ audito solūmodo gallozū regis nōie statim nō cōtremisceret: nec solū cō-
tremisceret: verū etiā a pposito sui ipsi⁹ imemor penit⁹ deficeret? Tātoqz
magis mihi plus ceteris esset elaborandū: q̄ natōe portugalesis a rege no-
stro: tū visendi: tū cōgratulādi gratia huc legat⁹ mittor. quozū vtriusqz tot
sunt mutua bñficia: tot artissimi: variqz nexi: vt dubitarē finē. ne rerū (si
dicere iciperē) an initiū inuenire possem. Et inter cōplura alia: q̄ ad memo-
rādū occurrunt: ne a nimis remotis repetā. quid dicā d̄ ludouico patre re-
ge sapiētissimo: q̄ quāta liberalitate: quāta munificētia: charitateqz alphō
sum regē hui⁹ regis parentē (cū ad illū deuenisset) exceperit: nemo est quē
lateat. Rursus quāto rerū luxu abeuntē p̄secut⁹ sit: nō solū galli: ac lusitani
sed extere quoqz natiōes norūt. Que oīa: qz p̄ alios forte oratores latius ex-
plicata sunt: silētio pretereo. Que quidē amicicia: ⁊ si magna inter eos exti-
tit: multo tamē maiorē inter te: regēqz nostrū fore speram⁹. Eoqz erit ma-
ior q̄ cōduplicata ⁊ cōiuncta cū illa fiet artior ⁊ fortior. Unde facile futurū
illud proculdubio arbitramur: vt patria nostra eadē sit necessitudine: ⁊ fre-
quentatiōe cū hac vestra: qua olim fuerat. Nam portugalia: q̄ vero ⁊ latino
vocabulo lusitania nūcupat: nō alia de causa appellatā credim⁹: nisi q̄ por-
tus gallie esse antiquo tēpore solebat: facta in cōpositiōe vni⁹ littere detra-
ctione. Atqz ita a quibusdā seniorib⁹ (quanq̄ alij aliter sentiāt) iam pridem
accepimus. Volūtas autē regis nostri erga maiestatem ac gentē tuam ea
est: qualis superiorū auozū (q̄ quidē maxima fuit) inter se se nunq̄ extitit.
Gratulat⁹ itaqz tibi plurimū: ⁊ d̄ tā amplo: feliciqz statu vnice gaudet. Ex-
optatqz in dies secūdioza oīa votis tuis succedere. Nec nō suas offert for-
tunas ac facultates: q̄bus non secus ac tuis celsitudo tua quouis tēpore ex
arbitrio libere vtatur. At vero de eruperantia tua nihil hoc tempore a me
dici oportere existimo: tum quia nō orandi causa huc me cōtuli: tum quia
non solum ego vnus ex multis: sed p̄isci quoqz oratores in laudibus tuis
referendis hebescerent. Nam siue quis animi tui magnitudinem: pruden-
tiam: temperantiam: iusticiam: aliasqz innumeras animi: corporisqz vir-
tutes cōtemplatur: siue potentiā tremendā: imperijqz latitudinē cōsideret:
atqz ea dicēda sibi proponat: quantūuis licet magn⁹ foret orator: balbū se
verbozūqz inopem in tāta rerū copia cōperiret. Nec regē aliquē: aut princi

26
penam tui nostri: tum vetusti seculi: quo cum te compararet: adinueniret. Quam ob rem quoniam: ut paulo superius significavi: non oraturus veni: sed secretiora quedam regis nostri nomine celsitudini tue relaturus: orationi huic nostre finem imponam: petens ante omnia ut data opportunitate: comoditateque quicquid sit quod demum datum habeo: solita benignitate: tua velit audire celsitudo.

Cataldus ioanni serenissimo regi: suo domino. S.

Gabriel et antonio rodrici souise filij: qui nup ex salamantino studio huc auerium concesserunt: litteras celsitudinis tue mihi presentauerunt: quibus precipis eos a me linguam latinam edoceri. Quod preceptum ut cetera omnia libentissime: iocundissimeque suscepi. Adiro: valde illos celebratissimum: florētissimumque omnium gymnasium deseruisse: meque homunculū: in hoc oppidulo degentē: scabieque oppressum adisse. Vereor: ne dum tuis obtemperem mandatis: linguam latinam dedoceam: et ethiopicam: quam precipue: amissis alijs mihi insedit: alteri loco perdoceam. Tum qui generosi: elegantesque venerunt veluti empticij: venalicijque turpiter abeat: hec scribo: ne postmodum de me: non autem de quo sit equum: conqueraris. Valeat. L. L.

Cataldus ioanni emanueli primo regio cubiculario. S.

Nunc tempus postulat: nunc locus erigit: nunc ratio efflagitat: nunc denique diuturna amicitia nostra exposcit: ut regem tuum ne dicam nostrum propere convenias: quo rem illam meam iam pridem in lusitania te intercedente ab eo mihi promissam ad calcem tandem deducatis. Idem quod demum maxime ex arbore legenda sunt: cum maxime matura dignoscuntur: daturque legendi facultas. ne aut inopinantibus vel etiam opinantibus propriantibus nobis: aut vi aliqua: sponte ve sua collapsa humi putrescant. Adulto libentius ore quam litteris hec tecum colloqui voluissem. Sed repetita febris: diu forte ossibus impressa: me de domo egredi non sinit: quam prima fuit clementissimi dei erga me visitatio in hac cesara augusta: post longam ex portugalia perfectionem. Westerno die: sexto decimo calendas quintiles habui emanuelem cesarem nostrum supra lusitanorum omnium opinionem benignum. Veneram ad areolam illam sublimis tecti: post pileolum: osculaturus tunc primum ferdinandi triumphatissimi regis: patris soceri manum: cumque genua flecteret: ut dato osculo: paucissima quedam ex more coram tanta maiestate exordiret: aperuit fontem nitidissimum candidissimum emanuel nemine opinante: multo tamen procerum: comitum: ducum ceterum assidente: et quibus liquoribus me rigauerit: profuderit: ac penitus lauerit: quam aderat: longe convenientius me laudato referret. Oportuit me tanto patrono loquente obmutescere. Exigua mora tantum me illi gratiosus reddidit: quam longa dies obsequijs: inumerisque opibus mihim reddidisset. Sicut certe etiam si mee ille non fuerat: tantis laudibus gloriatur. Excepit itaque non minus sereno quam affabili vultu. Adde multo ante quam presentia videret: se cataldum siculum nomine cognovisse. fac obsecro tuarum potius virtutum quam meorum

meritorū sis memor. Quid autē petim⁹ iustū: honestū: laudabile est: et quod nullā habeat difficultatē. Idq; primū querim⁹ in amicorū: ppinquoꝝq; nostrorū cōsolationē. ne me tot annos extra patriā tātis regibus seruientē mortuū proꝛsus reputēt. si nō naturalī: civili saltē morte sublatū existiment. Alut (quod magis proximū vero est) vel me a deo malum extitisse: vt nihil vnquā boni portugalie regib⁹ obsequēs: hacten⁹ meruerim: vel genti ingrate tot: tantaq; me frustra p̄stitisse: quā ego gratissimā: sanctissimā: omniūq; optimā et expertus sum semp: et nostris scriptis sepissime testat⁹. Vale.

¶ Ad magistratus saccensis lupo gorree sicilie proregi. S.

Erre ampli⁹ nō possum⁹ illustrissime dñe. aphyricanorū iniurias: quas nō sine magno detrimēto nostro quotidie nobis inferūt: nisi tu sapientia tua prospicias: nemo p̄fecto nobis prospiciet. non solū effrenata gens illa totū saccensem agrū populabūda incurrere: vastareq; proꝛsus audet: sed etiā villicos nostros: ruri degētes: atq; operi rustico intendētes vi arripiūt. quos postea multā offerētes pecuniā: nūq̄ redimere possum⁹. quinetiam maiora in dies audent. Veniūt sepe cū biremib⁹ suis prope vrbis nostre littus: atq; illinc neq; vi: neq; ingenio: neq; vllis instrumentis bellicis arceri a nobis possunt: tū q; gens ea ptinacissima sit: tū q; natura ipsa nō patit equites: peditesq; maritimā pugnā cōmittere. Si naues aut biremes: ceteraq; huiusmodi nobis essent: sperarem⁹ illos illinc expellere. Alit quoniā necessaria ad bellū gerēdū nobis deesse vident: sumūt aios truculētissimi canes: existūtq; pene victores: hinc nostrū: filioꝝq; n̄oꝝ sanguinē avidissime hauriēdū expectāt. Nā tu succurras: breui nobis: liberisq; et vxoribus nostris exitiū futurū p̄spicim⁹. Cōfidūt sanguini: nomīniq; illi p̄isco carthaginēsi: vnde nō falso iactāt se originē ducere. qui cū romanorū iniuriā olim in se illatā vlciſci nequeāt: in finitimos: opibus quidē nō animis debiles seuiūt. Nec seuirēt tāto opere: si q; nauali p̄lio cōducūt: alicunde nobis parare possem⁹. Quas ob res supplices oēs p̄camur: oram⁹ q; te sapiētissime p̄ses: vt nō sinas ampli⁹ ab istis canib⁹ nos infestari. Quid si facies: primū honori: cōmodoq; tuo cōsules: deinde nos subditos tuos tibi iam deuinctos: hoc bñficio deuincies magis. postremo deū ipsuz hac i nos pietate tibi p̄petuo cōciliabis. Verū tu nō nostris p̄cibus: sed tua spon te (vt bonū decet pastorē) ouibus tuis succurrere iam debuisses. Vale.

¶ Cataldus iulio malucio. S.

Ecce venit istuc vir ille clarissim⁹: in tota italia fere vnic⁹: bulgarin⁹ senensis: optim⁹ iuriscōsultus. quē virū et obseruo: et magnifacio plurimū. debeoq; illi nō parum. Propterea rem gratissimā mihi feceris: si tali viro ad hospitium occurreris. et q; operā tuā cōstāter offeres. Ostendens et mea et virtutū suarū causa te hoc facere. adeo vt itelligat amiciciā nostrā minime plebeam iudicari debere. Vale.

Cataldus gabrieli poete nobili bononiensi. S.

Bulgarinus senensis iuriscōsultus celeberrim⁹: ferrarie ius civile aliquot annos publice legit. eāq; urbem legib⁹: ac optimis moribus illustravit. Nūc autē a suis in patriā reuocat. Iter suū erit bononia. q̄bus valeo p̄cibus: rogo te: talem ac tantū virū cōuenias. eūq; benigne amplecteris: simul ⁊ reuerēter deosculeris. qđ si facies: primum mihi: ceterisq; amicis satisfacies. Deinde si debito honore hominē prosequeris: maximā mereberis laudē. q̄ pbatos: l̄atosq; vir os tanta excipias charitate. Vale.

Cataldus alexandro goziadino. S.

S quantum quotidie p̄dicas: me amas alexander: id totū mihi nūc ostendas. Transit istac bulgarin⁹ senensis: doctor insignis. q̄ non min⁹ nobilitate ac litteratura prefulget: q̄ nomine ⁊ autoritate excellit. quē hominē nō solū valde diligo sed vnice obseruo. Igitur vbiprimū aduentabit: illi occurras. amiciciāq; nostrā cumulatius patefacias. Et dicas nihil esse tā magnū: qđ ⁊ mea ⁊ celeberrimi nominis sui causa nō efficeret. Fac queso ne spes: quam in te habeo: me fallat: quicquid in illū cōtuleris: in me ipsum te cōtulisse existimes. Vale.

Cataldus pegaso taurominitano. S.

Doleo qđ de dāno a te mihi illato: sed magis doleo de nomine tuo hic pdito: ⁊ de amicicijs multorū amissis. q̄s hic nō leues retinebas p̄pterea fame tue: hōestatiq; cōsuleres: si venires. recōciliares enī amicos a te adhuc nō penitus declinatos. apud me vero pristinā autoritatem non perderes. Quod si hactenus vlcerosus ilarus fuisti plagarius: mihi crud⁹ nō sis obsecro plagarius. Vale.

Cataldus iouiano pontano. S.

Quam nihil in presentia scribendum mihi occurrat poetarum princeps: hoc vnū scribo me nihil habere quod ad te scribam. Vale.

Cataldus bulgarino iuriconsulto senensi. S.

Iuriscōsultorū oīm vnīcū decus salue. Luperē de te aliquid quod esset nouū sentire. Illa enī sunt mihi vetera te in patriā applicuisse sicolumē. fuisseq; vniuersis ciuib⁹ tuis benignissime exceptū. Admagiifice honoratū: amantissimeq; introadmissum. Nec multo sane minori charitate audio te p̄ itinera fuisse externis oībus acceptū. Et virtus: vt dignitas tua postulabat. neq; id ego admiro. scio enī quāta sit virtutū tuarū vis. Et quāta sit sapiētie tue magnitudo nō ignoro. Quib⁹ p̄fecto reb⁹ oīs homines ad te allicis p̄mo. astringis mox. postremo p̄petuo illos tibi deuincis. Nec est itaq; illa felicitas quā paucissimi ex nostratib⁹ assequunt. Hoc est inq; illud summū ⁊ vere in hoc seculo bonū. qđ optim⁹ quisq; sūma diligētia p̄quirat. Iste igit̄ singulares virtutes tue te immortalē facient. Iste isti

sanctissimi mores tui eternum te seruare poterunt. Que oia ampliori oratione commemorare: nisi forte tibi aliquanto fortasse molestior. qui minime huius modi laudum soles esse cupidus. propterea sermonis huius mei finem hic faciam. Si tamen illud prius dixerim. habere quidem te et multos et magnos amicos sed quod amorem: fideque erga te parissimum superet: habere te nullum vere mihi persuadeo. vale

Cataldus iohanni saccano siculo. S.

Venerunt in manus meas littere quedam tue: ex sicilia nupallate. quas ad te transmitto. Curaboque posthac si quae alie supervenerint: ad te statim perferendas. Ita enim pro te amico: compatriota: erudito: et volo et debeo facere. Quin etiam non solum in his: sed in ceteris quoque rebus tuis quantumvis magnis promptissimum me diligentissimumque prestabo. Vale.

Cataldus episcopo hieronensi. S.

Mortaris me summope sanctissime presul: ut in hispaniam ad fernandum regem nostrum concedam. Ego vero libentissime suscipio exhortationes tuas: easque censeruo intimo animo recorditas. Tamen de me breuiter hoc habere. Si navis nostra in portum illum optatissimum delata vel iactata venerit: quem nos et velo et remis attingere nunc enitimur: ad iuuentissimum regem apertissimis velis afflantibus ventis statim properabimus. Vale.

Cataldus iacobo marcello patricio veneto. S.

Ratorum illi regium venetiarum adhuc morari video. Si iterum ad illud scriberes: nihil credo: nocerent mihi littere tue. hoc tibi vere persuadeo. Commendationes de me tuas: nunquam fore tam magnas: quin eas (ut spero) re ipsa confirmem et recuperem. Nec solum commendationes tuas quoad litterarum peritiam: verum etiam commendationes quoad honestissimos mores confirmaturum me confido. vale

Cataldus platine viro doctissimo. S.

De te iam pridem nihil novi sentire potui: nisi nescio quid quod de validudie tua aures nostras concussisset: et quod nunc litterule premonuerunt tue. Superem itaque summope a te diffusius fieri certior. In primis de validudine tua: deinde de flagranti tuo circa litteras studio aliquid scire velle. Non enim dubito: quin tu doctorum doctissimum inter tot occupationes: ad politiores artes: musasque mansuetiores aliquando te referas. Quod autem rome grecarum litterarum principes regnare scribis: nihil quod sit mihi novum scribis. cum sciam platinam fontem scaturientem: et omnem fundentem aquam non alibi quam rome vivere. Et ego non tantum litteras grecas facio: ut bononiam scientiarum altricem amicissimam mihi semper relinquere ausim. Cumque praesertim habeam domi preceptores grecos multos: auctores quidem clarissimos. Constantinum lascarium byzantium: ad prima grecarum litterarum elementa admodum utile. quem olim in sicilia et vidimus: et a quo non nihil audiimus. Adde etiam iohannis crastoni omnem fere grecorum verborum utrunque indicem. Omitto demosthenem: xenophontem: isocratem: theocri-

tū: herodū: homerū: platonē. q̄bus adhuc nō audeo oēs man^o extendere
Si tamē paucis mētib^o viuet parisius tu^o. ostēdet p̄fecto incredulis. debe
at nec ne esse alijs in grecis litteris auditor: vel potius idone^o p̄ceptor. Ve
rū tibi & si aristoteles euaderē: obsequētissimū tamē me vbiq; p̄stabo. vale

Cataldus bessarioni. S.

Quod tādiu ad me nō scriberes bessario: crebritudie l̄rarū mearū te
iā fastiditū esse credidissē: nisi postreme l̄re tue statū supuenisset. ple
ne q̄dē amore & obseruātia q̄dā erga me tua incredibili q̄b^o (vt decuit) ami
ce respondi. Videris mihi nō in scribēdo tantū: verū etiā in rescribēdo tar
diuscul^o. Lū nllō pacto causa mea tard^o vlla ire esse deberes. Scis enī me
nullis reb^o delectari magis: recreariq; q̄ l̄ris tuis. Esto igi^o posthac solito
feruētior in scribēdo: si vis amicitie nr̄e: hoc est celo: terre q; satisfacē. vale.

Cataldus gaspari maluicio pretori. S.

Quēdebā inter cetera nature fortuneq; cōmoda hoc i p̄mis faustis
simū mihi futurū. hoc est amicitie tue iocundissimū fructū. Et me
rito pauca enī ex his q̄ in hac breui: miseraq; vita bona putāt: mihi deesse
video. Nolo singula explicare. posset q̄uis alius hac mea virtutū: rei q; pa
terne mediocritate letus viuere. & pene cōtēt^o. Lū nō desint etiā nobis vbi
q; magnorū hoīm amicitie. Tamē quotiēs cōsuetudinē illā suauissimā: p̄
fetiāq; illā venustissimā gasparis ac bessarionis cōsidero: q̄bus hoc locorū
interuallo video: priuatus: nequeo nō tristarī summope. Et q̄ nullis p̄
turbatōib^o angī anim^o me^o soleat: nullis rerū habēdarū cupiditatib^o frāgi
ac flecti queat: in hac tamē parte fateor esse eū nō nihil mollē. etiā a virili cō
stātia nūc pene declinantē. Videor te illoq; absente iacere. esseq; in obscu
ro. Vos equidē elegerā duces. Vos mecenas. vos principes mihi p̄po
suerā. Vestra vmbra si essetis hic rificerer. Sermoneq; vtriusq; graui: le
niq; alerer. Sed que nā ratio me huc ipellat: vt hec dicā: vtq; hec sentiam
nulla est. nullāq; video. Tua tantū (credo) atq; illi^o virtus me mouet: me
astringit: meq; solito vehemēt^o cogit. Fatū quoq; & sidus: oīaq; clymata
cōsentire ad hoc facinus puto. Quinetiā cunta celorū astra: oīm q; numi
nū tam iocundos q̄ graues planetas ad hāc strictissimā obligationē cōiu
rasse arbitror: voluisseq; omnino p̄ meo vel meorū aliquo cōmisso nō fo
lū amicū maluiciorū me facē: s; p̄petuū illozū seruū statuere. Nūq; nugor:
nunq; aduloz: q̄ duo oīm viciozū p̄niciosissima semp iudicauī. Amicitia
q; magnorū virozū multas pdidi. q̄ nugari: assentariq; nescirē. Tandem
vt sermonē hūc claudā. habes quidē multos amicos me potētiores: me ta
men amantiorē tui: fideliorē: gratiorēq; ac cōstantiorē habere te nullū & ve
rissime tibi persuade: & firmissime tene. Vale.

Cataldus bessarioni. S.

Mitto ad te has litterulas bessario: ne aliquis romā veniēs: sine litte-
ris meis veniat. Etqz etiā intelligas bessarionē a parisiō suo ⁊ be-
niuolētia ⁊ amore: diligētiaqz admodū superari. q̄q̄ a te ceteris virtutib⁹
longe se ante iri: ⁊ cognoscat manifeste: ⁊ gaudeat mirifice Vale.

Cataldus bessarioni. S.

Hagit me nescio q̄d latens: q̄d affligit: laceratqz nō parū hoc corp⁹
exanime. Causam nullā cur hoc sit video. Dolores tamen in imo
corde sunt magni. Suspiria quoqz pfundissima emittimus. Logimurqz
ad lamēta pene muliebria turpiter prumpere. Unde sit malū hui⁹ nouitas
ignoro: q̄cquid tamē hoc sit: nō possum⁹ nō timere. Dij bene faxint. Vere-
or summope ne cū parisi⁹ corpus tantope nūc affligatur. Bessarionē q̄ est ei⁹
mentis altera pars: mereat. aut pturbatiōe aliqua veref. q̄d si ita est p̄stat
mihi mori: q̄ diutius viuere. Utinā fallar. utinā mentiar. Veliz de hoc ad
me rescribas. sit nec ne verū q̄d ego nūc nō sine magno meo periculo suspi-
cor. Auq̄d noui: nunq̄d aduersi quicq̄ acciderit: cur tu mereas. An fortas-
se verba quorundā tuorū imerito te increpantiū te perturbāt. Q̄d si nō ne-
gas: pelle omnino mesticiā hāc ex aīo. Siquidē null⁹ quantūuis rectissim⁹
censor in rebus tuis iure te arguere potest. Et q̄q̄ male ageres: male cogi-
tares aliq̄d: necesse tamē foret q̄ quisqz te pbaret: te cōmēdaret: te extolle-
ret. Etiā si errare velles (utputo) errare nō posses. Talē eniz te genuit natu-
ra: vt nō nisi optima queqz p̄uideas: eligas: obtineas. Viliā vero aspneris
abomineris: d̄testeris. Sequere igit̄ naturā istā nobilissimā: qua duce ad
magna rerū fastigia breui puenies. Adurmura autē de te male opinantiū
curare noli: sed potius tecuz irride. Castigaqz vbi opus est. Dispereā nisi
iudicio clarorū virozū oībus tuis sis p̄ferend⁹: qui vix pubertatē excedēs:
tum dictis: tū factis tuis diuinitus te poti⁹ q̄ humanitus geras. Etas ni-
hilo min⁹ iuuenilis: merita laudū p̄mia nō reportat. Ferendū est equo aīo
quousqz suū adueniat tēpus. quo oīa tibi rectissima lance pensabūt. vale

Cataldus bartholomeo philaliti ep̄o hostuniēsi. S.

Histos poetas laruatos optime presul: quos in libello meo nomi-
natim reprehēdo: laurētij valle p̄ceptoris quondā tui scias esse int-
micos acerrimos. Inimicos dixi. immo detractores liuidosqz ac
malignos homīes. quos ego oīm minim⁹ spero me cōfutaturū: veritateqz
ipsa verilifera in pfundū p̄cipites deiecturū. Tu interim mecenatē alloque-
re: p̄careqz admodū vt tā improbos: petulātes: insolentesqz greculos tan-
q̄ censor iustissim⁹ merito afficiat supplicio. Vale.

Cataldus antonio petrutio regis secretario. S.

Ste vllus mecnas litteratorū amor cōmouet: vel si te amicorū
tuorū etiā litteratorū flectere potest. verte oculos precor in lauren-

29
tium vallam tui quondā amantissimū: optimū pulcherrime modestissime
q3 puelle tutorē: diligentissimū turpissime corruptissimeq3 vetule expulso
rem. quē nō sinas a spurcissimis duob⁹ marullo & lippo tam fede lacerari.
Nō solū enī vetule hoc est barbarie patrē appellare audent sed ipsam esse
vetulam (vt tota testis est neapolis) insolentissime affirmāt: Nec grauiori
supplicio afficere illos poteris: q̄ phibeas: ne ipsi⁹ laurentij opera legāt: ne
ve: si fieri possit: occulte domi retineant. Vale.

Cataldus francisco philelpho. S.

Sillue vtriusq3 lingue parēs: ecce venit ad te hec mea tertia episto-
la. quā si responsione dignā facies: erit mihi gratissimo grati⁹. su-
periorib⁹ enī litteris adhuc nō respondisti: vel q̄ circa plurima maximaq3
occupatus sis: vel q̄ eas nondū acceperis: vel si acceperis cōfutaturū te il-
las ppter tuā quā facis i rescribēdo cūctationē suspico: Quicquid rescribes
nō a viro doctissimo: s3 ab ipso apollinis oraculo manasse existimabo. vale

Cataldus aurelio oratori. S.

Et si nihil habeo in presentia: de quo a me certior fieri possis: vtar
tamē illa vsitatissima: atq3 oībus scribētib⁹ vulgatissima clausula
Si vales bene est. ego quidē valeo. Et cōtra. Si quicquā doles: ipse quo-
q3 nō min⁹ doleo. sic in eadē: quo maxime gaudeo: vehimur naue. Vale.

Cataldus bessarioni. S.

Ex litteris quas ad me scribis: capio quidē voluptatē magnā: ma-
iorē tamē mihi inferūt indignationē. quotiēs dicis velle aperti⁹ ti-
bi eplās meas explicari. quasi sim a deo obscurus: a deoq3 i scribēdo impli-
citus: vt nisi iterū tibi explanē: quid in illis dicā nō intelligas. O me miserū
qd̄ pfuit mihi tot labores: tot vigilias ad disciplinā hāc bñdicēdi capessēdā
cōsumere: si ab argutissimo amico scripta mea interpretari nequeūt: S3 da-
bo operā posthac vt ea clariora sint. quādoquidē tu qui vetustiorū illoz
enigmata solueres: in scriptis meis indiges interprete. Vais vt aperti⁹ ea ti-
bi explicem. quid inde: scilicet detrahēdo alijs me ipsum fedem. q̄ ne lesus
quidem de aliquo queri soleo. Tu vero istā facundiā ostentare mihi noli.
qua in laudādo fratre vehemētissime vteris. Nō sum tā incōsult⁹ q̄ tu tibi
fortasse psuades. licet simpliciter: amiceq3 nimīū tecū interdū agā. Tracta
nihilomin⁹ amiculū tuū vt libet. Idē erit semp: qualē tu totiēs in magnis
expert⁹ cognouisti. Talis enī nauis pfectissimis cōpagib⁹ quadrata: nul-
lis pcellis quātūuis imātib⁹: iactari potest. De litteris autē cardinalis tui
puderet me iterū tibi mentionē facere. Satis est me semel scripsisse esse eas
nūc necessarias. nec expectes q̄ interponā aliquē magnū virum: qui te ro-
get & preceat. Ad pomponiū nō scribo: postea scribam plurib⁹. Epigrāma
eiusdē qd̄ ad me vna cū eplā misisti: mira relegi cū voluptate. vir est vtrobi

qz mirandus. Nec dicas: nihil est hoc. Siquidē ad vini aut aque pbatio-
nē nō totū doliū: aut totus potatur fons. Sed solū qd in vtroqz liquore in-
sit boni: mali ve tantulo haustu plenissime dignoscitur. Vale.

Cataldus aurelio oratori. S.

D omnibus rebus meis ex sicilia nup te certiorē feci: neqz adhuc
a te mihi responsum est. Et miroz. Nam etiā si tu natura ipsa in scri-
bēdo nō nihil segnis esse soleas: mecū tamē nllō pacto esse tardior deberes.
Si scriberes: scirē in qua sis fortuna: quē p̄cipue ducē sequaris. An ferdinā-
dus rex tibi p̄spererit. Quid cū mecenate tuo egeris. Si dij (vt credo) iusti
sunt: debēt iā virtutib⁹ tuis cōsuluisse. De me vero p̄ alios potius q̄ p̄ me
mlto plura itelliges. Videor iā mihi videre: iudiciū qd de me sepi⁹ neapoli
attulisti: i dies cōfirmari magis. mltozū p̄matū bononiēsū amicitie: p̄ser-
tim maluiciozū nō sinūt me ire ad magnos p̄ncipes. quāuis ea cogitatio se-
pe in animū repserit. punxerit plerūqz ac stimulauerit. Illud p̄terea nō ta-
cebo. Esse inter alios nobiles bessarionē nestoris maluicij fratrem. hūc ego
mi aureli sequor ducē: hūc mihi elegi p̄ncipē. hūc oibus rebus p̄fero. Veli
eū cognoscere. Amat ⁊ te hic nō parū. estqz vidēdi tui p̄cupidus. Ego autē
nudius tertio romā veni: res quas dā a p̄tifice summo impetratur⁹: imo ve-
rius petitur⁹: impetraturū nescio. Reuertar bononiā (vt spero) cras. Ope-
rā ⁊ studiū meū bonaqz oīa tibi nō offero: q̄ndoquidē nō mni⁹ tua q̄ mea
esse ea semper volui ⁊ volo. Nec credas me interuallo isto locozū a sentētia
illa mea imutatū esse. Nosti parisiū: de quo tu mltra quotidie p̄dicabas. de
quo tu nimio amore decept⁹: plusquā de humano dici possint: multa sepi-
sime affirmabas. hūc tandē eundē rogo te aureli: aliquādo litteris tuis vi-
sitare nō dedigneris. tum qz ipso iure id debes: tum ne alterum te ab illo fa-
ctum esse: iratus: furibundusqz aliquādo exclamem. Vale.

Cataldus petro comiti alcotini. S.

D elegi opusculū tuū illustris mi comes. ex quo qualis: quantusqz
sis facile iudicare potui. Eras quidē antea notus mihi ⁊ p̄spect⁹:
nūc tamē magis: magisqz notus: ⁊ p̄batus es. Ad aiora enī q̄ q̄ ipse de te
iam diu pollicebar: ipso experimēto p̄stitisti. Nō solū te nostratib⁹ poetis p̄-
fero: sed veterib⁹ illis cōparo. Nisi scirē ex te tale carmē p̄fectū esse: vetustū
illud p̄culdubio affirmarē. Nolim in oibus eius virtutib⁹ singulis aperie-
dis ambitiosior videri. Si de⁹ me amet: eo fastigij in scribēdo puenisti: vt
oē punctū tulisse mihi videaris. nihil ad boni poete cōsumationē attinēs: ti-
bi deesse video. Elegās mea quidē sentētia ⁊ graue ac doctū carmē fūdis.
Nam vbi cū amica ludis. propertio: ⁊ tibullo te cōparo. Vbi salib⁹ ⁊ spicu-
lis quorundā tangis p̄cordia: martiali accedere videris. In similitudinib⁹
vero atqz metaphoris: ⁊ in locozū: temporūqz descriptiōe adeo bene te ge-

ris: vt diuinū te iudicē. q̄ adolefcēs adhuc istā bonarū l̄rarū adept⁹ sis p̄itiā
p̄ge itaqz cū his monumētis: ⁊ te toti⁹ lusitanie ornāmētū fore cōfidās. val

Cataldus gabrieli poete nobili bononiēsi. S.

Aducto noto illo prouerbio: dicit magno te affici dolore: q̄ mea
lis p̄uat⁹ p̄sentia. meqz ad scribendū hortaris. vt tu absens: tanq̄
p̄sens mecū p̄ l̄ras colloq̄ possis Sūt hec q̄dē magna amoris indicia. amo
ris inquā erga me tui. mihi nō lōge aliter ac tibi euenire solet. Nā quotiēs
a te aliquo locorū iteruallo separor: tūc videoz mihi esse tibi vicini⁹. Idqz
pp̄terea puto cōtingere: qz m̄lto magis ai⁹ q̄ ocul⁹ q̄ amam⁹ videt ⁊ p̄spi
cit. ita sentio. nisi diuina q̄dā p̄uidētia illd̄ fieri credam⁹. Doleo ego quoqz
nō min⁹ q̄ tu q̄ in scribēdis ad te l̄ris neq̄o (vt optas) tibi satisfacere. Lau
se tot existūt vt vix cenādi mihi sup̄sit t̄pus. Immo ne respirādi q̄dē momē
tū p̄mittit. Sūt hic (vt scis) pulices culicesqz innumerabiles. ip̄ortunissime
mihi vbiqz occurrētes: dātēsqz negociū cōtinuū. nūc enī vultū mihi ifestāt
nūc pedes acutissime p̄gūt. Sepe in man⁹ celerie ifultāt Interdū p̄tinacissi
me sine miseratiōe aliq̄ ipsuz hauriūt sanguinē. Quinetiā vt vitā p̄sus tol
lāt: vndiqz mihi insidiāt. necesse est hinc abire. si volo diuti⁹ viuere. Sūt p̄
terea hic musce: fetidiqz pari nūero cimices. q̄ oīa occupatū me nimisqz ipli
licitū cōtinēt. Nescio quo pacto vacaret mihi scribēdi t̄ps. Est nihilo min⁹
q̄dā recuperādi ocij occasio. q̄ data spo me aliquāto cōmodi⁹ tēpus habi
turū Solēt rane ferrariēses padū custodiētes certa noctis hora dulciter ca
nere. quarū cantu dicta infestissima aīalia pulices: culices: ceteraqz leniūt
pacāt ⁊ ad somnū p̄fundissimū incitant. Jacētqz sopita oīa. Tūc securus
ego tēp⁹ illd̄: quātulūcūqz erit: surripiā. ⁊ ad te scribā. Quapropter mirari
noli mi gabriel si littere mee veniant ad te rarissime. locus enim fecit: vt ani
mus videatur mutat⁹ meus: nō autē ipse imutabilē mutauit. Vale.

Cataldus marco ennēsi siculo. S.

Queris a me sit ne ab itio latinū verbū: an barbarū Adagna ⁊ diffi
alis tibi insurrexit dubitatio. q̄d p̄hibet id verbū latinū nō esse: se
pissime clara: sūt tibi obscura: ⁊ cōtra: obscura videri solēt clarissima. Ego
q̄dē latinū esse oīno cēseo. Tale est enī ab itio ab itiois ex abio abis. q̄le ex eo
is. itio itionis. S; qz latin⁹ sermo cōsuetudine maxie cōstat: tāq̄ inusitata
egre admitterē. Nam q̄q̄ pleriqz veterū vtroqz verbo interdū vsi sunt.
Tamē hac nostra tēpestare illarum loco tutius his vocibus vterer: recessu
discessu. discessione. p̄fectiōe. Siquidē flaccus ita inq̄t. Adulta renascēt q̄
iā cecidere: cadētqz: Que nūc sunt in honore vocabula: si volet vsus. Igit̄
nos nō oīa verba tractabim⁹. q̄ vel. Ad. T. ad lingue latine ampliatiōē re
cepit. Ea oliz florebāt: nūc autē aliq̄ eorū iacēt. aliq̄ndo fortasse vicē suā ob
tinebūt. sic hoīes: nō eadē semp sunt aut valitudine: aut felicitate rerū flore
tes. Vale.

Cataldus bessarioni. S.

Spliceret mihi lris tradere: ea q̄ corā tecū ex p̄merē: itelligeres vter nostrū callidior foret. Quonā aīo: q̄ cōscientia: audes dicere: lras meas ad te cessare: cū vix vne tue ad me veniāt; quin statim ad te q̄ne mee p̄ferant: nō te iste purgāt argutie. modo enī scribis. habere quidē te lras meas: s; velle eas iterū tibi explicari. modo nullas accipe affirmas. q̄s plurimas te habuisse scio. Scribis etiā cessantib⁹ lris meis te ambigere d̄ aīo erga te meo. O dictū notādū ⁊ bessarione dignū. Esto aliq̄ndo a lrarū scriptiōe cessare (q̄d vix vnq̄ triduo accidit) nūq̄d de me quicquā dubitares? Credo cū scribis alijs cogitatiōib⁹ distraheris: nō amicorū studio teneris. Vis vt crebro de statu meo te moneā. Quid nisi felicissimū beatissimūq; vite mee statū esse dicā? Lū videā me a tuis a te in p̄mis tantope magnifieri? Vivo. viuo. viuāq; deo duce magnifice: splēdideq; sine vlla amicorū aut ope aut ope. Luperē vehemēter abste scire: q̄d cause fuerit: cur tu toties toties rogat⁹ a me vt ipetrares lras a cardinale ad p̄fectū hūc de reb⁹ nō minus tuis q̄ meis: nūq̄ id curaueris? Immo ne verbū quidē d̄ tali re i epla tua (vt decebat) feceris? Deuisses saltē scribere te aut ipetrare nō potuisse aut ip̄a die rem tā arduā curaturū. hec ego veli abste scire necessaria magis q̄ illa negocia q̄ a me tibi scribi efflagitas. Credis me nō moueri: cū videā me nō neglectū modo: sed cōtemptū: spretūq; ⁊ reiectū: nō enī mihi cornea fibra est. nō ex silice nat⁹. nūq̄d fortasse ab amicis cibū peto: nū vestitum q̄ro? An pecunie cupiditate aliq̄ adduct⁹ maluiciorū amicicias colo: ⁊ frequēto: quā ipse pecuniā vna cū ceteris fluētib⁹ opib⁹ a deo negligo ⁊ contēno: vt nihil min⁹ pro mediocri amicicia cōtemnendū ducā. Superioribus dieb⁹ oīs hic magistrat⁹ in rem meā bene cōsenserat. Unus tantū p̄fectus dissensit. Si a domino suo fuisset p̄monit⁹: nō dissensisset: imo nō obstitisset. Unde si quā habes ipetrandarū litterarū voluntatē: eā depone. frustra enī currim⁹ ad medicū mortuo ifirmo. Absit nihilo min⁹ mi bessario (q̄ q̄ ita scribo: ab obseruantia illa in te mea q̄cquā iminutū eē. q̄d ego nō cōmittere solū: s; ne cogitare quidē auderē. Quippe cū bessarioni hoc est cataldo ip̄i nllō pacto catald⁹ deesse queat. nō mētior. Nota est vbiq; phenicis tue fides ac virt⁹. Audiesq; i dies mlto clarioza d̄ hac aue ab oib⁹ p̄dicari. vale

Cataldus bessarioni. S.

Scribis te mirū modū dolere: q̄ nō potueris lras illas a cardiale tuo ipetrare. Teq; in ipetradis illis diligētissime gessisse affirmas. Est hoc quidē magnū beniuolētie indicium: ⁊ diligentie erga me tue est quoq; nō leue testimoniū. Tamē aliud me cruciat: q̄d latet tetr⁹ in imo pectore. q̄d quicquid sit: corā cōicabim⁹: lris nō audeo cōmittere. Ego mi bessario nō veni bononiā: q̄ alicui⁹ viri sperare fauorē. Alie me huc attraxerūt cause: mlto illis vrgētiores. q̄s si tecū cogitabis: oēs p̄fecto scies. Scribis etiā

31
esse tibi grati⁹: si rome poti⁹ q̄ alibi viuerē. Almo: tu⁹ in me nūm⁹ nō sinit
te grauiora p̄spicere. Nonā pacto si romā venirē: sup̄additā mihi iniuriā
ferre possem? Scis olim me occisus pene fuisse ab illo. nūc cū iterū tā atroci
ter esse me vulneratū sentiā: qđ ai putas me inde capturū? Nō videt itaqz
mihi idoneū hinc abire. p̄mū ob rationē iā dictā: deinde ne incōstātia aut
leuitate me aliq̄s notare possit. nihilo min⁹ si iubes: neglectis oībus veniā.
Illū inter cetera marie admīro: qđ apđ eū: a quo oīa spabas: minimū imo
nihilū valeas. Credebā te apud illū in dies fieri gratiosiorē. ob virtutē: fidē
qz tuā singularē. nūc cū destituaris: qđ amoris est indicū? quod meritū se
dule tue charitatis repositas? qđ pietatis. fideiqz p̄mū cōsequis? Cōsidera
tu nūc si huiusmodi vicē dolere nec ne debeā. Si abiēgn⁹ aut siliceus sum
non dolebo. si autē homo (vt credo) nō dolebo solū: sed cruciabor. Vale.

Cataldus bessarioni. S.

Silre mee vitā tibi p̄stare possunt (vt ais) bessario: lras quotidie a
me expecta. De ai autē tui sollicitudinib⁹: capio ego quoqz mole
stia nō parua. Tu tamē te ipsuz tēpare debes. neqz a virili cōstātia flecti. qn
etiā meminisse debes te bessarionē esse. ex maluitiorū stirpe genitū. Solitū
alijs cōsulere. mestos quoqz cōsolari. Si fratres isti tui te infestāt: tu fortis i
arce ratiōis munitissima resiste. Qđ si sapiētia z aio te illis debiliozē cogno
scis: sapiētiorib⁹: potētioribusqz oīno cōcede. Si autē tu oīb⁹ virtutib⁹ nō
inferior tuis fratribus haberis: qđ cause est cur mereas? Credo potius cuz
videas magnā esse fortune mutationē: te quoqz cū fortuna mutari. qđ ego
z laudo z approbo. Cōsidera aliquāto alti⁹ cōsiliū illud meū. Statueram
oliz (vt scis) bononie vitā ad extremū ducere. deinde qz p̄spere mihi: qđ spe
rabā: nō successit. reflexi protin⁹ volūtātē. Itqz vrbē hāc ferrariā cōmīgra
ui. p̄deto abste nūqđ merito rephēndi debeo: nunqđ leuis aut incōstās ha
bendus videoz? Immo incōsultissim⁹ fuisset: si in sentētia illa pristina per
mansissem. Sequere igit̄ quicquid tibi optimū videbitur. Admura aut
male de te opinantiū (vt alias scripsi) pro nihilo pendas. Vale.

Cataldus iulio maluicio. S.

Lile esset nobis: si tu istic ignem suscitares. Aduentu autem istuc
meo: statim integer arderet. Vale.

Cataldus bulgarino senensi iuriscōsulto. S.

Scribo ad te iterū vt itelligas esse me i scribēdo diligētissimū. vtqz
etiā cognoscas me amicorū amantissimū. Qui quotiēs p̄sentia il
los itueri neqō: tūc me plurimū iuuat frequētiorib⁹ litteris visitare. Jā nō
dubito te breui toti⁹ italie gloriā magnūqz ornamentū futurū. beniuolētia
erga te mea z virtutes tue singulares cogūt me p̄spere rebus tuis admo
dū letari. Et excellēs nomē tuū summope me gloriari facit. qđ vt oīm sit ex
cellētī Tim⁹ opto z deū frequēter supplex oro. Vale. f 4

Cataldus bessarioni. S.

Altura mea nō patit bessario: vt in scribēdis eplis sum multū profu-
sus: nisi vbi necessitas aliq̄ vehemēter me astringat. Idq̄ facio ne
amicū dū lōga oratiōe delectare credā: tedio pot̄ afficiā. fecisti itaq̄ tu mi-
hi rem p̄gratā. q̄ tā cito l̄ras illas ad meos trāsmiseris. Grati⁹ tamē fuit q̄
scribis breui me inde respōsū habiturū. De tua autē in me volūtate: q̄d ni-
si optimā & vnicā eā esse iudicē: vt x̄bo: vt ope semp̄ mihi declaras. Ut ego
etiā si ad extremas orbis plagas penetrarē: semp̄ mittā ad te aliq̄d saltē l̄ra-
rū. Neq̄z necesse fuerat ad pēnā papyrūq̄z exercēdas tātope me exhortari.
Si q̄dē talis tibi suz futur⁹ absens: q̄lis essem vna tecū p̄sens. q̄ q̄ bon⁹ ille
vir dicat. *ῥεβεωβιγ̄ φιλῶς Ἰωάννου Μεγῶτι Τυρ̄ βυρ̄η σοικῶγ̄.* Scribis p̄-
trerea latinā decessisse: viruz vtriusq̄ lingue peritissimuz. quo malo ego
quoq̄z vna cū ceteris amicis doleo. Eo tamen pacto doleo: si verū sit eū oī-
no decessisse. Si autē adhuc forte viueret: gauderē pot̄ q̄ dolerē. De l̄ris
vero illis a cardinale nō ipetratis q̄d credis me suspicari mali: nisi q̄ video
apertissime eos esse hoīes in p̄mis indoctos: malignos: & nulli⁹ penit⁹ mo-
mētī. q̄ nō solū litteratos: probatosq̄ viros ad altiora nō erigāt: sed suppri-
māt impie: & fundit⁹ inculcēt: ne p̄ doctos cūtoruz errorū mater manifestet
ignorātia. De q̄bus & de reliquis quoq̄z insolētib⁹ sic post hac inter nos sta-
tuam⁹: vt nullā de illis mentionē in scriptis nostris facere debeam⁹. Car-
mina illa: q̄ in memoriā platine exposcis: nō mitto: q̄ nō edidi. p̄reterit iā
etas illa qua cētenos versus funderē: imo veri⁹ loquēs spuerē solebā. vt illo
stās pede in vno dictasse dicūt. hoc tpe in tali cōpositione opus est mihi vn-
gues ad viuū morderē. etiā pluteū ipsuz cedere. Interiz tamē si q̄d tāto vi-
ro dignū occurrerit: cōditū ad te transmittā. Sed nūc loco istorum carminū
mitto ad te epistolā quandā goziadini amicissimi tui. Eludi q̄so prius bre-
uiter causā q̄ mot⁹ modest⁹ vir epistolā huiusmodi ad me scripserit. Ego
mi bessario quotidie ad goziadinū l̄ras mittebā: & ille itē rescribebat ad me
quotidie. Idq̄z ea mēte faciebā: vt ille in dies exercitatiōe hac fieret in dicē-
do clarior. Nūp tamē cū a pataui p̄fecto accepissem l̄ras: d̄ me illic publice
cōducēdo: atq̄z vt eā urbē adirē: admodū exhortaret: ocy⁹ me illuc recepi.
Sūq̄z i ea remorat⁹ dieb⁹ vix ter q̄nq̄z. Idq̄z t̄pis cōsumpsi: tū in itinere: tū
i negotio ipso cōficiūdo. Tūc circa hec occupat⁹ a scribēdo ad goziadinū
cesso. Ecce vbi primū ferrariā sū reuersus: offerūt mihi multe noui oratoris
eplē: nimirū eloquētissime. Inter q̄s & ista oib⁹ patebat. q̄ si leges & eloquē-
tiā & viri hui⁹ modestiā cognosces. Videbis q̄ nā p̄mia ex institutiōe mea
reportē. q̄dnam bonū a tali amico fueri hacten⁹ cōsecut⁹. Quē sepe quoad
potui: erudiui: expoliui: & deniq̄z si fas sit dicere illuminaui. q̄d plura? Sū-
mus ab alto de⁹ me iudicat. qualē me illi semp̄: ceterisq̄z amicis p̄bueri. Te-
stis est etiā mihi cōsciētia. Si corpus vna cū aīa vno amico ardētissimē & p̄-

derem: ne dum bona fragilia liberalissime exponerem. Vale.

Cataldus bernardino coruino. S.

Scribis te iactatum esse et terris et alto: a me praesidium petes: doleo qui dem de isto malo tuo. Ego autem in ea sum conditione: ut nec tibi nec ipsi mihi opem prestare possim. Nam postquam fortuna et terris et mari me veranuit: in medium aere suspendit. Propterea nec humanis prodesse: nec celestibus seruire: ut optare: queo. Quere igitur alios qui tibi succurrant: donec ego qui in aere nunc totus pendeo: diuina aliqua prouidentia in terras delabar. Librum vero tuum penes me retineo. Emptor enim nummos adhuc non dedit. sed breui se daturum pollicetur. Ratio quae ad te in praesens non scripsi: est quod ex quo bononiā ueni uix semel uel ad summum bis e domo sum egressus. Scabies enim et febris implicitum suffocatumque me continent. quae duo: addita simul egestate ipsius iob: expulsa fugataque ratione impatienter querulumque redderet. ubi primum tamen curabor: creberrimis litteris pecuniarum loco et replebo te et satiabo. Vale.

Cataldus galieno patrueli suo. S.

Quanto maior uiget te necessitas galiene: tanto negligentior in scribendo efficeris. Nec solum de meis: sed ne de tuis quidem rebus quicquam scribis. Quoniam pacto uitam ducas. Valeas ne an egrotas. Numquid ferrarie an alibi permansurus sis. Numquid et res mee istuc prospere successerint. fac quod de omnibus me cumulate moneas. Quid miserabili medico paupe imperito et pigro? Quod si in hac diu perstiteris sententia: religionem ingredi. quam nec illic tate inertie (ut mihi persuadeo) dabitur locus. Vale.

Cataldus bessarioni. S.

Sed unquam ciceronis eloquentiam optaui bessario: nunc tamen eam et opto: et multo vehementer desidero. quae te exhortari possem: ut istorum temporum peruersitatem effugeres. teque ad tutiorem locum reciperes. Studium enim rome non solum in testina bella quotidie parari: sed diuina pestem perniciosissime seruire intelligo. Ommitto cetera pericula et tumultus quoque varios: quae istuc omnibus horis insurgunt. Propterea tu: qui prouidentissimus es: et alijs solitus consulere: hac mea monitione tibi ipsi consule. non quod tu bellorum aut pestis timidus esse soleas: sed quod audaces plerumque viros pro nimia auiditate in magna pericula incidisse legimus. fac igitur sanum te serues. quod si facies: non solum te tibi: sed tuis quoque et amicis omnibus te seruabis. val.

Cataldus iohanni saccano. S.

Et si in eadem suorum fortuna: in qua per litteras tuas esse te intellexi (perdidisti enim nup post utriusque parentis obitum: patruum quoque dilectissimum) tamen te exhortari non desinam: ut in aduersitatibus bono: et constanti animo esse uelis. Optimum fuit remedium illud: quod scribis te sumpsisse ad leniendum: leuandumque animi tui dolorem. hoc est: quod cum ex patria inter tot aduersa et pestem acerbissimam de tuis quaequam sentire non possis: omnia deo optimo maximo relinques: quae humanis et celestibus

clemētissime p̄spicit. Interea tamē nō desistam⁹ illū p̄cari. quo efficiat: for-
tunā in nos parti⁹ solito seuire. Qd̄ autē de re mea scribis: vellē ne minimā
quidē molestiā caperes. si vt optas: effectū suū sortiri nequeat. Satis sit te
effecisse quantū in te fuit. nō enī tāti est ea res: vt nō ipetrata dolere debeas
p̄sertim inter varios ciuiū tumult⁹. nō tantū res ipsa ad migrandā urbē se
nas me cogebat: quantū ipsi⁹ urbis ⁊ ciuiū bonitas. quā ab oībus vnice cō-
mendari audio. Excitabat me maxime amor ⁊ beniuolētia viri excellētissi-
mi ⁊ in tota italia vnici bulgarini nostri. Ob has igit̄ causas quouis me-
diocri stipēdio p̄mo anno fuisset cōtent⁹. q̄ sperassem ipsa die maiora me
cōsecuturū. S; reliquo oīa (vt tu facis) superno rerū cōditori: scio oē solū
forti patriā esse. vt socrates existimabat. p̄terea venit istuc cherubin⁹ ro-
man⁹. eū oībus suis negocijs: tibi valde cōmendo. Idē perferet ad te epita-
phia triginta: ad idē p̄positū cōscripta: q̄ p̄ illo edidi: q̄ ⁊ affines ⁊ amicos:
quinetiā extraneos p̄petuo reliquit mestos. ⁊ me inter ceteros. Tu (credo)
scis quāta erat mihi cū illo cōsuetudo ⁊ amicicia. Unicū erat decus gentis
maluicie. Notus erat vbiq; bessario. Bononia in primis ⁊ roma: quanti
esset vir ille: luctu ipso apertissime demonstrant. Vale.

¶ Cataldus nestori maluicio equiti hierosolymitano. S.

Non scripsi ad te post bessarionis germani tui obitū: p̄pterea q̄ vi-
debar mihi in ea eē cōditiōe: vt aliorū poti⁹ idigerē cōsolatiōe: q̄
alios cōsolari potuissem. Tantū enī p̄mebat me dolor intestinus
quē ob amici calamitatē aīo cōceperā: q̄ esse apud me pene desierā. Nūc ta-
mē: q̄ fact⁹ est mihi paulo lenior: scribo ad te has: q̄les possuz l̄ras. q̄bus in-
telliges: me nullo grauiori malo fuisse antea p̄cussuz: q̄ isto. Sensi enī oliz
q̄ molestū esset: amittere germanos: sensi etiā quāto molesti⁹ foret vtroq;
parēte orbari. Sed adhuc nō senserā q̄ molestissimū foret: amico optimo
p̄uari. Ergo ne oīm malorū essem expers: voluit fortuna vt hoc quoq; ma-
lū intolerabile sentirē. Ecce eripuit mihi illū: quē summa diligētia iam diu
parauerā: quē vnice p̄ ceteris amare gaudebā: meq; ab illo amari magni
faciebā. In quo summū bonū merito posuerā: in quo oē vite mee fundamē-
tū fideliter iecerā. nec vulgaris (vt quorundā esse solet) erat iter nos mutua
beniuolētiā sed vera: integra: ⁊ nullo tēpore soluēda feruebat. p̄sentes
nō nisi de virtute: optimisq; morib⁹ loq̄bamur. Absentes p̄ frequētissimas
l̄ras id idē faciebam⁹. Quid plura: ne minima q̄dem suspitio fuit vnq; mi-
nuende amicicia nostre. Immo in dies augebat: in dies gratior fiebat. Tā-
dem de tā cōstātī: singlariq; amicicia nostra: ij testes esse poterunt: q̄ vtrius-
q; animū bene nouerāt. Declarāt etiā id totū littere illi⁹ ad me. q̄ ⁊ amore ⁊
charitate plenissime penes me adhuc extant. Sed finis sit. nolo enī p̄terita
ampli⁹ cōmemorare. q̄ ⁊ si viuo illo iocūda fuerāt: mortuo tamē iniocūda

33
infeliciaq; oia videntur. Quinetia mesticia augetur potius q̄ leuarēt. Tu
itaq; qui prudentissimus es: eo animo aduersitatem istam tolerare debes
quo te imbuuit natura: & docet philosophia. habereq; ante oculos debes il-
lū pegisse: quē debebat nature cursu. Cogitareq; ante oia velis: decessisse
eū e vita. quo nihil eleganti⁹: nihilq; digni⁹ hac nostra etate vidim⁹. fac igit̄
si dolorem istuz ex animo proorsus tollere non potes: saltem aliqua ex parte
prudētia tua mitiges. Vale.

Cataldus ludouico bracho veneto. S.
Mea in te singlaris beniuolētia facit: vt i scribēdis ad te litteris sim
diligentissim⁹. Immo facit vt sim fortasse ipoortunissim⁹. Tu vero
qd̄ cause sit: cur nō scribas: minime video. qua ppter nō imertto negligē-
tia te accusare possuz. Ademini enī semel (cū istic essem) acriter te increpuis-
se quosdā: q̄ absentes amicos obliuioi tradidissent. exhortās quoq; me nō
parū ne in euz errorē aliquādo inciderē. nūc autē cū abste id fieri videā: dic
mihi qua pena mulctand⁹ es? Tu q̄ in aliena causa equissim⁹ eras iudex: i
tua quoq; causa fac recte iudices. Et si qua habes in defensionē tuā argu-
mēta: mihi explica. forte a tā lata culpa te liberabo. Scripsi ad te post meā
istinc pfectionē: nō tantū semel atq; iterū: sed decies fidelissimis nuncijs ad
te lras tradidi. Et te vero nō modo aliqd̄ litterarū nō accepi: sed adhuc ne
minimā q̄dez salutē tuo nomie mihi aliqs nūciauit. Qd̄ fieri solet: quotiēs
aliqua i re occupati: scribēdarū lrarū facultatē nō habem⁹. Subem⁹ tamē
amicos p nūcios saluere. Quo fit: vt nec ignaui ab amicis iudicemur: nec
amicicie nostre tali p̄textu diffidere audeāt. Ego vero nō ppterea litteras
tuas tātope efflagito: q̄ amicicia nostra ea sit: q̄ lris excitari debeat: ne sopi-
ta iaceat. ne ve oblita sui proorsus corruat: sed q̄ si scriberes: intelligerē pri-
mū de statu ac valitudine tua. qua nihil optabili⁹ expecto: nec quicq̄ ardē-
tius desidero. Leuares quoq; me maximo merore: quē nup ob amicissimi
mei obitū: aīo cōcepi: amicissimi dixi: imo ob mei ipsi⁹ obitū. Erat enī bes-
sario maluicius alter ego. Si de⁹ me amet. nō amicū amisisse me arbitror:
sed vitā atq; animā hāc penitus pdidisse existimo. Unde nulle ampli⁹ me
delectāt muse: nulla carminū genera solari possunt. quinetia nulla philoso-
phie p̄cepta occurrūt. q̄ aptissima sunt ad omnes fortune casus tolerādos.
Unū tantū mihi reliquū est solatiū: amicorū lre. q̄ si iocū de mihi afferūtur:
leniūt saltē dolozē: q̄ndo extinguerē oīno nō possunt. Tu interi si me p aliqs
visitabis pagellas: nihil mihi iocūdi⁹: nihilq; grati⁹ efficere poteris. Vale.

Cataldus antonio melitensi siculo. S.
Quam due sint capelle antoni mi: quarū altera emuncta: attonita al-
tera dicit̄. & vtra tamē dubitas: ne tibi cibū auferat: ignoro. Emun-
cta enī eius est nature: vt quos habet cytisos: tecū poti⁹ pascere. q̄ tuos

tibi inuito tolleret. Attonitā autē capellā nihil est quod timere debeas. Si quidem vidimus eam nuper a voracissimis lupis fuisse cōprehensam. quin etiam misere discerptā: & penitus deuoratā perspeximus. neq; rem hanc fabulam: sed veram historiam credas. Atq; eo minus extimescas: q̄ tu es (vt ipse scribis) veruer sicul^o. Sed potius Τὸν ἐκφορῶν Τὸν Αἰθῦκον Κῆκον & Φιλῶν & Μίτῶ Κορῶν. qui penes te est. De illo autē: quē habraam^o oppressit: dolere nō debes. nā ex quo ruri degit: effect^o est opulētior: ex rusticorū hoīm cede: quā victoriosissime quotidie cōficit. Alter: q̄ refertissim^o: nunq̄ adhuc satur extitit: tūc credo satur erit: cū pre nimia crapula crepabit. Janua vero illa: ex qua pecuniā dicis te expectare: in qua sit orbis parte: nescio. ob hoc igit̄ rē tuā curare neq̄o. Verū hoc scio esse mercatorē quendā ienue: quē tibi debitorē esse intelligo: si voles: efficiā cū illo: vt q̄ celerrime voti tui fias compos. Vale.



Cataldus baptiste guarino. S.

Hrogantia magna est baptista mi quēpiā se ipsuz cōmēdare. Et cōtra. multo maior est negligētia: si quis dign^o cōmendatōe: ijs q̄ bus ignot^o est: virtutes suas nō exponat. ita tamē ratio hec locū habebit: si modeste: si tēperate oīa fient. oportet enī nos cūtis in reb^o nō ignaros esse cōmunis sensus. neq; obliuisci debem^o: audaces a dñā rerū fortuna plerūq; adiuuari. Igit̄ mirari noli: si quādoq; vir ille se ipsuz collaudare soleat. hec sentio. Tu doctissimo patre doctior si q̄d melius tenes: pro solita humanitate cupientibus nobis impartiri. Vale.



Cataldus aurelio oratori. S.

Quod scribam ad te mi aureli: habeo nihil. superiorib^o enim dieb^o diffusius scripsi. Qua re auidus ego nimirū: sitiēs q; optatissimas litteras tuas expecto. si accepero mirandū in modū gaudebo: credāq; vere te scripsisse: si nō accepero: in sententiā huic cōtrariā trāsmutabor. Vale.



Cataldus valentino facundo viro. S.

Alius sis balearū decus. Occurrit mihi his dieb^o religiosus quidam: nomine dauid: nunq̄ antea a me cognit^o: q̄ vbiprimū audiuit ex me breui te in patriā migraturū: stupid^o & cōfusus: pene semianimis cecidit. clamās o me miserū: o me infelicē: ibit ne ī patriā: ante q̄ illū videā: sequar dñm meū ad baleares vsq;. vel mortu^o adibo eū: q̄ vitā hāc mihi p̄stitit. Ego mi valētine vidēs ista tā repente fieri: admirat^o sum eq̄dē supra fidē. & vnde foret hui^o rei nouitas: obstupui. peto ab eo quis & cuias esset: vt se bononiēsē: ac tui amantissimū esse dixit: cepi hominē verbis solari. affirmās. te nō prius bononia abiturū: q̄ illū venetijs viseres. hoc itaq; pacto mitigat^o: mesticiā & dolorē in risum & gaudiū cōuertit. adeo vt pre leticia gestiret. Q̄ q̄p̄conia de te referebat. o quot & quāta de animi tui prestā

34
tia p̄dicabat. de humanitate: de liberalitate: de multarū rerū peritia. q̄d di-
cam? Ea de te multis p̄sentib⁹ narrabat: q̄ vix de priscis illis romanis nar-
rari potuissent. Quinetiā aiebat abste e carcere liberatū: eā quoq; quā pos-
sideret vitā: tua causa retinere. Eleua ad deū mētē: cū gr̄arū actiōe: te nō tā-
tū a p̄sentib⁹ amicis amari: s; a remotissimis obseruari: et magnifieri. Vale

¶ Cataldus nestori maluicio: equiti hierosolymitano. S.

Quia nulla mihi scribēdi dabat occasio: iāpudē nihil ad te scripsi.
eo magis: q̄ ex multis nuncijs plura de te audiebā. In p̄sentia au-
tē cū federicus rādacius et cōciuis: et optim⁹ mihi amic⁹ romā pe-
tat p̄tificis summi pedē osculatur⁹: has breuiter notauī: quib⁹ intelliges
fore mihi gratissimū: si suis i reb⁹ hominē adiuueris. Is nō minoris est no-
bilitatis: q̄ ingenij: fidei: ac p̄bitatis. fac queso: si me amas: illū nō deseras.
et q̄ potes plurimū: et soles p̄ amicis ardentissime interuenire. Vale.

¶ Cataldus gaspari maluicio pretori. S.

Nolui ad te: nisi rem perfectā scribere: vt latius tibi de collegio gra-
tias agerē. Gaudeo in primis p̄ces tuas tātope apud patrē valuis-
se. debeoq; ob id tibi multū: multo tamē magis illi. fecit enī vt sapiētissim⁹:
et gratissim⁹ quisq; in suos fidelissimos facere debet. iā de duob⁹ locis in
collegio ancarami eodē momēto vacātib⁹ iocūdissima fronte cōcessit nobis
alterū. nec q̄cquā expendi laboris: nec rei. Omitto honorē: et laudē. quā in
hac re adeptus sum. Ista sunt merita: q̄ familiarissimi vestri a vobis expe-
ctāt. Ista: ista sunt fercula: q̄ deditissimis vestris porrigitis: inopinata q̄dē
ijs p̄sertim: q̄ maluiciozū causa corpus vna cū anima perderent. hec scripsi
plura fortasse: q̄ debui. Quod si iure insolens iudicandus tibi videor: iudi-
ca. Si minus: noli irasci: meq; immerito damnare. Vale.

¶ Cataldus gaspari maluicio: pretori. S.

Petas tua in parētē facit: vt amici dolorē nō videas. vel si videas
i merito susceptū esse affirmes. Laudo quidē pietatē istā. sed nescio
quomodo probē illud: q̄d scribis: me subito et sine causa irasci. iā nō sum tā i-
cōsult⁹: quin aliquādo ratio ipsa sit mecum. et quādo id cōtingit: tūc sup me
ritis tuozū in me cogito: ab oī ira: ab oīq; p̄turbatiōe remot⁹: et videor mihi
vix posse tantū queri: quātū adhuc iure optimo queri possem. Adde dico: q̄
ne lesus quidē ab amicis: subirasci ijs (vt fas esset) soleo: q̄ndo forte aliqua
in re me offenderint. nec semel aut bis: sed decies offensus: equo aīo illos p̄-
fero: et quib⁹ possum rationib⁹ a culpa defendo. Testes sunt ij: qui iāpudē
naturā meā bene norūt. Sed ad rem reuertamur. Vellē scire abste quonā
pacto subito: et sine causa irascor? Scilicet q̄ p̄ vos et a vobis plura cōsecu-
tus sum beneficia: nūc destitutus in minimo. Elatro. O me ingrātū. nō de-
beo id facere. Immo quādo fuit. quo ego a tuis nō nisi vana et irrita verba

receperim: si quādo ad eos veni. quanq̄ rarissime maluiciozū op̄a vsus sū
Nec nisi p̄re honesta alicui⁹ amici gratia coactus vos adij: quā a quocuis
mediocri ciue meli⁹ ipetrassem. At dices mihi: quo iure: quo vinculo tibi te
nemur: n̄ respōdeo. nullo. Si amicitie vinculū: nullū facere posthac statui-
mus. Sed ex quo videbatis vos a me fidelissime amari: debuissetis saltez
(p̄sertim sine dispēdio vestro) amorē meū admittere. nec isto modo cōtem-
nere. Nā vnusquisqz natura ipsa ab oib⁹ se amari gaudet. etiā a vilissimis.
Vos autē nescio quādo amorē meū cognoueritis. Ille opifex oīm rerū d̄s
sit verus ⁊ optim⁹ iudex. Algit iā ann⁹ q̄ntusdecim⁹: quo extra patriā meis
sumptib⁹ semp magnifice vixi: ita spero duce deo in posterū me victurū si-
ne isto collegio vestro. qd̄ ego nō p̄ me: sed p̄ patruele (vt scis) meo p̄batif-
simo iuvene tantope cōquirebā. Tandē velim scias: q̄ nō doleo de nō ipe-
trato collegio. qz vnaqueqz minima ratio psuadet mihi: nō potuisse satisfie-
ri. neqz ego sum tā demēs: q̄ rem difficilē habere voluissē. Quid ergo cō-
quereris: dicā si potero. quoniam nec ante nec post latā sententiā mētione de
me fecit. quo potuissē cognoscere istū animū erga me vestrū. quē tu ma-
gnū esse p̄dicas. Si fuissē nō is: q̄ sum: sed seru⁹: dixisset saltē mihi serue
placere tibi nequeo. isto verbo fuissē satis cōtent⁹: nec quesissē plura tā-
ti id extimassē: q̄nti si receptaculū habuissēz. At p̄misit iā biēnio ante: de
inde ilari vultu cōfirmat: dat spem magnā salutis morituro: demū a furcis
manib⁹ pprijs infelicē demittit. Dic mihi tu: q̄ equissim⁹ es iudex. quo nā
a iō debeā tolerare ista: q̄ tot⁹ a spe vestra pendebā. Vos p̄mos amicos ⁊
dños meos reputabā. quos integerrime amavi semp: magnifeci: ac obser-
uaui. Qd̄ autē ad te amādū me hortaris supflua fuit hortatio ista. Siqui-
dem semp te vnice amavi. ⁊ a me p̄petuo amandū certe scio. Virt⁹ eniz tua
ad id me ipellit. quā nisi summā in te esse p̄spicerē: ex aīo mihi proorsus cade-
res. Nec credas ob iniuriā hāc: beniuolentiā erga te meā diminutam esse.
quippe cū causa tua vel vita ipsa priuari paterer. ita est ⁊ si aliter sentis: fal-
sus es: falsus inquā ⁊ ab oī iudicio alien⁹. qd̄ si dubitas: experire. ⁊ cōstātif-
simū oibus in reb⁹ me reperies. Quinetiā rogo te: vt nō minus solito me a-
mes. nec in me irasci velis. Sed poti⁹ lesi (vt debes) miserearis. hec scripsi
⁊ quidē inuitus: vt intelligeres: me nō subito: nec sine causa irasci: sed ma-
ximis rationib⁹ cōmoueri. Vale.

Cataldus francisco aluaro. S.

Coronatus ille: vbi p̄mū vni ex meis litteras tuas reddidit: pdita
corona id est verecūdia fugam arripuit. Nec solū rudis iuuenis a
me nō petijt: sed ne expectauit. quidē responsuz. Alter flavo capillo elat⁹: ⁊
eorū: quos videri: maxim⁹ petulātī splene cachinno: te nup a sūmo deo opti-
me visitatū fuisse nūciauit. qd̄ fuit bene egrotasse. Alge ob hoc illi gratias.

35

Abpostata si aliquando resipiscet (quod deo cito facit) credo: iam desinet latrare **C**u-
pio supra omnem fidem: ut mente adsum: ita corpore istuc sancterene adesse. **A**dal-
le enim in paradiso mori: quam in erebo vivere. Si cesar me tot catenis vincituz
solueret: et carcereque dimitteret: non alio equidem aut dedaleis: aut pegaseis
pennis aduectus quam istuc aduolarem. **Q**uod ut contingat sanctissimas preces tu-
quoque supplex effunde. **V**ale.

Ioannes portugalie rex alexandro pape sexto. **S.**

Acredibilis pietas: atque obseruancia: qua ferdinandus almeide septem-
sis episcopus in scitatem tuam tenet: effecit: primo ut nos illum ad scitatis
tue perpetuum seruitium valde hortaremur. quem quidem nunc legatum desti-
namus. **D**einde moti sumus singulari erga nos fide comitis abraam: sui quon-
dam patris: viri honoratissimi: nec non tot germanorum obsequiis cumulatissi-
me prestitis. quibus non solum nos: verum etiam regna nostra ob ingentia merita plu-
rimum debemus. **N**ec certius: sublimius: sanctiusque iter ingredi posse nobis vi-
sus est. **O**mittimus rerum peritiam: prudentiam: quas ipsa die tua. **S.** latius ut edo
experiet. **I**s erit ut nec deuotissimum animum suum: nec commendationes de eo no-
stras minuat. **O**ramus vehementer: ut eum domesticorum: familiariumque tuorum nu-
mero ascribas. **Q**uicquid in hunc alumnium nostrum a te collatum audiemus: in unum
ex intimis carissimisque nostris collatum existimabimus. **S**uos autem omnes hoc sepi-
terno beneficio obnoxios: deuictosque in eternum retinebis. **F**elix valeat. **S. L.**

Ioannes portugalie rex cesari cardinali valentie. **S.**

Ascit nos certiores ferdinandus almeide: septemsis episcopus quanta huma-
nitate: amore: charitateque a te exceptus et tractatus fuerit. **N**ec ea autem
benignitate virum unum: sed plures tibi deuinxisti: perpetuoque in poste-
rum obnoxios reddidisti. **N**obis autem rem gratissimam: imo gratiore gratissi-
ma fecisti. **Q**uapropter cum idem ad alexandrum pontificem summum a nobis legatus
mittatur. **O**bscramus: quantum in nobis est: ut si prius sponte tua in illum bona ser-
uabas voluntate: nunc vero causa nostra optima: in iis que secum cum papa domino
nostro agenda sunt: palam exerceas. **N**on enim ignoramus quantum apud terrarum
deum tua valeat auctoritas. **N**os quidem re exigente et habebimus debitas gra-
tias: et si poterimus: referemus. **V**ale

Ioannes portugalie rex cardinali motis regalis. **S.**

Et si quocumque terrarum se contulit virtus: se se ipsa commendata reddidit
non tamen ab officio nostro alienum nobis visum fuit: ferdinandum al-
meide septensem episcopum benignitati tue commendare. quippe qui non
minore sit nobilitate: magna: lataque propinquorum propagine decoratus: quam ani-
mi integritate: moribus: atque multarum rerum peritia exornatus. qui in homine quam-
uis multum: singula multo tamen magis valitura arbitramur: si uniuersa ac-
cumulentur. **P**ropterea cum a nobis ad summum pontificem hoc tempore mittatur

orator: summope oram⁹: vt oib⁹ in reb⁹ ⁊ suorū meritoꝝ causa: ⁊ hac nra
cōmendatiōe tantū fauoris: amoris: ac beniuolētie tue in illū accedat: quā
tū tua in huiusmodi hoies hūanitas exhibere cōsuevit. q̄ntūqz illi⁹ egregia
virt⁹ postulat: ⁊ nra cōmēdatio: expectatioqz exigit. i⁹ Nostrā aut voluntatē
nō offerim⁹. q̄ndoqz de re ipsa: opeqz lōge sit futura maior q̄ oblatiōe. Vale

¶ Joannes portugalie rex georgio cardinali portugalēsi. S.

Admirari nō debet amplitudo tua: si has nullo exordio: nullo ver
borū aut sententiarū apparatu ornatas mittim⁹. Fundamēta enī
amicicie nostre: q̄ iā diu iecim⁹: id postulāt. Ferdinand⁹ almeida
septensis ep̄s: quē qualis: q̄ntusqz sit rectissime nosti: romā pergit: sub pōti
ficis sūmi i⁹perio victur⁹. Eset nobis gratissimū: si eo pacto illi faueres: q^o
has litterulas nō frustra sibi a nobis i⁹petratas cognosceret. Tanto magis
adesse debes: qz natura quondā: ⁊ nūc noua patria tuū reddidit cōpatrio
tam. Nos vero nihil p̄ter spem: p̄terqz hominū opinionem expecta
mus. quē admodū ad omnē honorem obsequiū: dignitatēqz tue amplitu
dinem paratissimos nos esse verissime scimus Vale.

¶ Joannes portugalie rex ciuitati senarū. S.

Venit ad aures nostras vos mira quadā tractatiōe excepisse ferdi
nandū almeide: nūc septensem ep̄m. Nec quicqz a vestra hūanita
te alienū fecistis. Ob qd nō tantū ipsi: suisqz oibus vos beneficiū
cōtulisse existimetis: sed nos quoqz nō leui obligatiōe ad habēdas: referen
dasqz gratias exigētib⁹ rebus deuixistis. Estote igitur tali aīo rogati: quo
spontanei p̄stantē virū cōplexi estis: vt aliquādo intelligatis: nō solum bo
nis profuisse: bonis benefecisse. sed etiam malis nō nocuisse. Valete.

¶ Joannes portugalie rex archiepo carthaginēsi: cardinali. S.

Ferdinādus almeide septēsis ep̄s se romā cōfert: forte aliquo tēpo
re fauor amplissim⁹ tu⁹ erit externo necessari⁹. Oram⁹ te magno
pere: vt nullis in reb⁹ causa nostra familiarē ac nostrū idigenā de
seras. Tū qz is est: cui multū debem⁹: ⁊ plurimū velle debere desideramus
tum quia nostre future amicicie est principiū. Natura enim hoc fit: vt alter
duorum incipiat: alter vero exequatur. Nos per hunc modo incipimus:
tu posthac quocunqz alio inceptam exequeris. Vale.

¶ Joannes portugalie rex lupo ep̄o perusino. S.

Ferdinandus almeide septensis ep̄s quāte sit probitatis: doctrine
⁊ nobilitatis: ipsemet erit sibi testis idone⁹: qui legat⁹ ad maximū
oīm presulē a nobis destinatus: romā patriā ante oēs sibi elegit.
Nō leuib⁹ p̄cibus a te petim⁹: vt q̄buscūqz officijs istic existentē p̄sequi po
teris: tua solita benignitate: intercedētib⁹ nobis: opibus adimplere nō de
digneris. Nā q̄ntū ad nos fama ipsa attulit: ⁊ apud summū pastore: ⁊ apd

36
sacratum cetum nō dicemus plurimū: sed vnice tua valet autoritas. Nos autē in oībus: q̄ siue p litteras: siue p nūcios q̄sieris nō grauabimur p̄stare qd̄ ex nra cōsuetudine obsequiosis: nostriq̄ studiosis solem⁹ p̄stare. Vale

¶ Joannes portugalie rex ioanni borle p̄notario. S. *had*

Heo ferdināus almeide septēsis ep̄s tibi: virtutibusq̄ tuis afficitur: tātoq̄ desiderio amicitia tuā exoptat: vt nec inite iāp̄ridē amicitie: nec virtuti: dignitati: legationiq̄ sue sit cōfusus: s̄ quo firmi⁹ iter vos hūane societatis vinculū foret: voluit has nras itercedere litterulas. Qd̄ cū ita se habeat: obsecram⁹ te: tū p̄pter beniuolū ei⁹ in te animū: tū p̄p̄ hāc cōmēdationē nostrā: tātū tue beniuolētie in illū effundas: quantū ipse sue nemie inuāte i te effudit. quo fiet: vt ex duab⁹ vna fiat aīa: artissimo vinculo i eternū duratura: q̄ sit celesti: terrenoq̄ deo itegre satisfactura. Vale.

¶ Joannes portugalie rex cardinali sancti petri. S. *had*

S forte aliquas supiorib⁹ tēporib⁹ cuiuspiā momēti lras cōscripsi mus: has tamē nō illis inferiores esse volum⁹. Nec in eis d̄ alicui⁹ hominis vita: statu: aut criminali re agit. Sed tantūmodo vni⁹ ferdinādi almeide: septēsis ep̄i cōmēdationē cōtinēt. Cui viro nos ob sua suorūq̄ merita tantū debem⁹: quātū vir paucis verbis a nobis: etiā studio se id factitatib⁹: exp̄mi queat. Is ergo cū romanā curiā iussu: assensuq̄ nostro legat⁹ petat: poscim⁹ ijs q̄bus possum⁹ p̄cibus: vt tali circa rem suā modo te p̄beas: quo nec ipse sua optima spe: nec nos nostra d̄ te certissima op̄nione fallamur. Qd̄ si qua illius rebus accreuerit accessio: nō min⁹ per te q̄ per quēuis alium: quicquid erit: fuisse actū credemus. hinc magis soli tibi q̄ ceteris vniuersis nos debere profitebimur. Vale.

¶ Joannes portugalie rex cardinali senensi. S. *traa*

Solent in militia prudētes ducēs acie debiliozē instructa: munita q̄ instruere magis ac munire: et eā castrozū partē forti⁹ cautiusq̄ vallare: a qua facili⁹ verent̄ offendi. eadē in amicitijs seruāda est regula: si qd̄ est p̄pter qd̄ ea vti interdū debeam⁹. Ferdinand⁹ almeide septēsis ep̄s romā petit: tū legatōis munere fūctur⁹: tū sua quedā tractatur⁹. quē plras multis cōmēdaui⁹: et quidē nō leuiter. Tibi autē sui amātissimo breuib⁹ verbis vtimur. Audiui⁹ enī et certiores facti sum⁹: humanitatē: amorēq̄ erga illū tuū nō vulgarē: sed singularē et feruentē existere. Nihilomin⁹ ne papyrus nuda veniat: maxime oram⁹: et si qd̄ est supra maxime: illud etiaz addim⁹: vt p̄ tua cōsueta benignitate: et sua in te vnica volūtate: et nostris quoq̄ p̄cibus ita cū illo in oībus agas: q̄ a nemie eozū ad quos scripsi⁹ beniuolentia: beneficijsq̄ in septensem ep̄iscopū collatis supereris. Quod et nobis erit gratissimuz: et ad amorē: tuiq̄ amplificationē tali medio obnoxios reddes. Vale.

¶ Joannes portugalie rex cardinali neapolitano. S. *trad.*

Quanta est ferdinādi almeide virtus: vt nō grauemur plurib⁹ ⁊ qui-
dem maximis hominibus eum cōmendare. Et certe nemo est eo-
rum: q̄bus de illo per litteras mentionē fecimus: qui nota ⁊ inspe-
cta viri cōditiōe ⁊ probitate: nō gaudeat se illū in amiciciā admittere. Nec
queq; optima: que experti sumus sigillatim cōmemorare decet. Satis est
monere. neminē nos adhuc nouisse: quē beneficij in episcopū septensez col-
lati penituisset. Venit istuc ad urbem a nobis legatus electus. Effice quesu-
mus tum ob sui ipsius egregias virtutes: tū ante omnia ob tuam erga pro-
bos: claros: honestosq; admirabilem inclinationē: nec nō propter has litte-
rulas nostras: ea hospitalitate in sinū excipias: qua magnū a maximo: no-
bilē a nobilissimo: doctū a doctissimo excipi solitū est. Et nos multis iam ra-
tionibus tibi deuinctos: ista in familiarē nostrū tractatione magis: magis
q; in posterum deuincies. Vale.

¶ Joannes portugalie rex cardinali sancti dionysij. S. *trad.*

Non erāt littere nostre necessarie p ferdinādo almeide septensi epō
apud te ipsuz quoq; intercedere. Nā q̄ littere: q̄ cōmēdatiōes ami-
cicie vinculo magis valere debeāt? Nēpe quātū discernere vnde
quaq; possum⁹: nulle. Audim⁹ enī iāp̄ idē in parisiensib⁹ p̄mo: deinde ita-
lis studijs nō solū in itā inter vos virtute media amiciciā: sed cōfirmatā iā:
suo robore cōsenuisse. q̄ oī vnione aliter cōposita firmior: verior: integrior
q; esse solet. Verū vt nō ignorares: quātū nos illi ipsi: suisq; oībus debem⁹
debereq; mltō magis desideram⁹: hec paucissia attigim⁹: vtq; ad solitū ai-
feruorē te amicissimū ei⁹ exhortaremur. Etiā vt cognosceres nos p̄ tui ipsi⁹
excellētib⁹ meritis: illi⁹ alūni nri causa: animū erga te nō leuiter alligatū h̄re
quo nō min⁹ in magnis q̄ i paruis reb⁹ libere ex sentētia vti poteris. Vale

¶ Joannes portugalie rex cardinali parmensi. S. *trad.*

Venit istuc ad romanā curiā ferdinād⁹ almeide ep̄s septēsis: legat⁹
nr̄: vir nō minoris auctoritatis ap̄d nos: q̄ fidei: p̄bitatis: ⁊ prudē-
tie. Cui nescim⁹ vtrū ne sui ipsi⁹ an suorū meritis magis debeam⁹. Hūane
petim⁹ eū a te nō vt nouū: s; vt veterē: ⁊ q̄dē approbatū amicū excipi cōue-
nit. Fac vt quecūq; a te in tā generosū: fidelēq; p̄sulē pficiscēt: ⁊ te cōmēda-
tario: ⁊ ipso cōmēdato ⁊ nostra cōmēdatiōe digna pficiscāt. Nec nos: res
q; nostras tibi nūc offerim⁹. Siquidē idē ius in reb⁹ nostris te habere post
hac volum⁹: qd̄ a cōtracte amicicie primordijs te semp habuisse: ⁊ volum⁹
maxime ⁊ maxime gauisi sumus. Vale.

¶ Joannes portugalie rex ascanio cardinali vicecācellario. S. *trad.*

Agressura latum ⁊ profundū fretū nauis hominib⁹ multis: instru-
mentis multis instruitur. vt ad destinatum: optatūq; locum tuto
deferat. Verū si cert⁹ ⁊ magn⁹ q̄dam rector desit: nō sine periculo

fallentibus ventis dabit vela. Ferdinandus almeide septensis episcopus:
quē istuc legatū mittim⁹: se ipsuz sanctissimo patri dediturus: romā patriā
sibi affectat: ⁊ magnorū rome viuētū opera: fauore: studio indigebit. iꝑlu
ribus illum per litteras cōmendam⁹, quos haud parum illi profuturos cō
fidim⁹. Sed videbat nobis nauis hec sine certo gubernatore transfretare:
si nō ad te amplissimū: omniūq; sapientissimū scripsissemus. Tu enim sol⁹
ex omnibus (vt publica fama est) paradisi clauēs possides. Tu ⁊ claudere
⁊ referare celos: tu subleuare humiles: subleuatos deprimere (quod facere
horres) potis es. Quas ob res oramus: supraq; oīa te obsecramus: sic vi
rum hunc cōmendatū habeas: quo nihil possit esse cōmēdatius. Eius enī
⁊ patris comitis: multorumq; fratrum merita talem poscunt cōmendatio
nem. Tandem ex plurimis prestitis que a plerisq; vestrum accepimus: nul
lum isto acceptius: iocundius: desideratius ⁊ reputabim⁹: ⁊ fidelissime ser
uabimus.

Vale.

Cataldi oratiuncula ad iudices in
magna regia curia panhormi.

In quo admodū animo patres cōscripti causam hāc mestā
atq; miserabilē suscipere coact⁹ sum. Nemo enī patronorū
tā caute: tāq; prudēter in capitali causa se habere potest. qm
maria odia: inimiciāsq; graues ⁊ ppetuas sibi cōtrahat.
p̄sertiz in hac: vbi de sex fratrū: ⁊ eorū patris vita agit. p̄pte
rea nouū hoc dicēdi gen⁹ me totū cōcutit. adeo q̄ nescio quo me vertā. In
q̄ re nulla vtar exordiorū apparatu. Tū q; vos oēs satis attētos: satisq; be
nignos ad audiēdū video: tū q; causa hec huiusmodi est: vt ipsamet tueat:
defendat: ⁊ sustētet. Quis enī tā ferus: tā tartare⁹: tā pditus foret: q̄ audita
horrenda nece miserabilis iohannis de aurifice ad miserationē: fletūq; pro
fundū nō moueatur? Vir innocentissim⁹: nocentissime necatus: vir pientis
simus impietissime trucidatus est. Certe nō solum mortales tam repenti
no malo tristātur: verū etiā loca illa ac solitudines ⁊ flumē illud: in quo ca
sus accidit: merere ac lugere adhuc videntur. Sara quoq; illa: super qui
bus innocēs sanguis dispersus est: mesta omnia: lugubriaq; liquidissime
apparent. Et quasi loqui vellent: si natura ipsa sineret: vt tantum facinus
manifestarent. Quod licet occultissimum fuerit: tamen deus summa iusti
cia ob delicti atrocitatem non sine misterio in lucem prodidit. Nūquid for
tasse vir ille quicquam mali vnquam commisit? Nūquid aliquod flagi
cium perpetravit? Homo mitis: mansuetus: ⁊ omnibus beniuolus: soli
tus omni tempore cum pace viuere: vt fama testis est: ⁊ res ipsa perdoce
bat. Sed antequam ad cause merita deueniam: aliquid facti breuius q̄
a me fieri poterit: narrabo. Antonius huius miserrime acerbissimeq;

occisi: aliquas habebat sacce factiones: et cum inter contentiones armaque
diu versaretur: hic infelix hoc pacto defunctus tanquam amator pacis: et dissen-
sionum inimicus: eum quotidie admonebat: increpabat: et precibus et minis
astringebat (quia maior natu) ut ab inimicis abstineret: nec unquam fra-
ternis dissensionibus se immiscuit. Tandem cum semel rus peteret: atque inde
solus rediret: et quo nec re nec verbo quempiam offenderat: inermis venie-
bat: nullo telorum genere munitus. ne cultrum quidem ferebat. Et cum iam
in medio flumine calathabellocte oppidi equitas non nihil subsisteret: ex in-
provisis hostes fratris: qui illic insidiabantur: armati in hominem incautum: et vi-
ribus debilem irruunt: veluti avidi lupi in mansuetum agnum: atque eum percuciant
vulnerat: et trucidant: statimque spoliant: tum multa opprobria: vulneraque atro-
cia mortuo iam inferunt: eoque modo trucidatum: spoliatum: et contemptum relin-
quunt. O scelus ante hac nunquam et nusquam auditum. O facinus et deo et homini-
bus molestissimum. Non barbari aethiopi. non teucris: non egyptiis: non sarmate
in acerrimos: antiquissimosque hostes tam cruditer se gessissent. Demum
eodem die a transeuntibus miserum cadaver inventum est. Nuncius saccam de-
venit: confluent vndique: nec pro nimia corporis deformitate cognoscunt. co-
gnitum postea sui sepeliunt. Considerate vos iudices: qui sapientissimi estis
et vobiscummet cogitate suorum omnium dolorem et luctum. precipue patris: senis infe-
licissimi. quem tam felicitum poculum in senectute haurire oportuit. multis liberis ex
naturalis morte fuerat orbatus: supererat hic: in quo credebatur senex requie-
scere: a quo multa comoda expectabat: et tamen ex nullo filiorum maius vuln-
us a quo concepit. libet mihi et opportune illud exclamare. O spes fallaces. o tempora
iniqua. hoc modo quisque fallimur. sperantes sepeissime decipimur: non spe-
rantes rarissime subleuamur. Peto a vobis patres amplissimi. An illi: qui
fuerunt: quicumque sint: impuniti abire debeant? Quorum ego neminem preter
eos qui capti sunt: tam immane scelus perpetrasse ausim affirmare. Ut dice-
tis mihi. Testes flagitii huius desunt. Quid mirum? Nam quis tam amens:
tamque a seipso alienus est: qui in huiusce scelere testes non omni studio: cura
solicitudine evitasset? Verum manifestissime coniecture complures sunt: in-
dicia multo plura. que plus testibus in capitali causa sepeissime conferunt.
Precesserunt mine: multe quidem atque aspere. Reperti sunt eo ipso in loco
eodem die armati: qui nunc in copedibus derinentur. Que nam iniuria fiet
aut legi: aut homini? Si plebei homines convicti iam: una omnium voce fa-
ciosi: rixosi: semperque in re publica turbulenti pro generoso et magno viro
ad tormentum subeundum deducantur? Si non omnes: eorum saltem ali-
quis ad veritatem exulcerandam (et si quod querimus nunquam commi-
sisset: ad vite tamen emendationem) torqueri debet. Credo nullam in legi-
bus: sanctisque constitutionibus penam tam terribilem inveniri posse:

38
quin ad huc longe terribiliorē mereatur. *Id*ununtur fures ex constitu-
tionibus: puniunt latrones in ijs in quibus grassati sunt locis. *N*ec sicarij im-
puniti dimittunt. singuliq; ob singula memoratorū delicta: ultimo afficiū-
tur supplicio. *N*ō ne cōdēnabunt ijs: q; quasi fures: latrones: sicarij eodem
momento deprehensi sunt. *V*os prudētissimi: iustissimi: fortissimi estis: et ha-
benas i v̄ra tenetis manu. *I*d facite qd potestis et debetis facere. scio qcqd
iudicabitis nō solū hoib;: s; deo ipsi: toti q; celesti curie gratissimū fore.

*J*oannes portugalie rex alphonso neapolitano regi. *S.*

Ait nobis necesse hoc tēpore mittere in italiā hieronymū petrum
nec nō martialē barrossum familiares ac domesticos nostros: vt
quedā istic negocia nostro nomie gerāt. *I*nter alia debēt signatā
nitri quantitātē a maiestatis tue regnis trahere: qd q; sine proprij dñi per-
missione fieri nequit: oram; summope: vt causa nostra dictū nitrū inde au-
ferri pmittas. *N*ec solū in ea re: sed in ceteris quoq; sic illos cōmendamus
vt fideles boniq; familiares a suis cōmendari solēt. *N*os vero nec nos nec
nostra offerim;: quādoquidē ex veteri amicitia: cōsanguinitateq; animuz
erga te nostrum iam diu optimum potuisti cognoscere. *A*deo: vt etiam cō-
tendentibus nobis nulla possit fieri maior accessio. *V*ale.

*J*oannes portugalie rex barbarico venetiarū duci. *S.*

Amicicia ex longissimo tēpore cū superiorib; nostris inter nos inita
et a posteriorib; semp ad aucta facit: vt (si quādo res exigat) a te in-
clyto ac liberalissimo duce aliqd fieri causa nostra liberi; petam;:
nō denegātes parem animū p omni venetiarū re. p. ipsa die nos exhibitu-
ros. *A*ditim; igit istuc hieronymū petrū et martialē barrossuz familiares
ac domesticos nostros: vt nostro noie quedā tue referāt magnificētie. *R*o-
gamus valde eorū expositionib; idubitatā fidē habere nō dubites. *E*t si q
alia essent illis negocia gerēda: nō dedigneris solitū fauorē p̄stare: vt p vos
oēs hacten; benignissime fieri semp accepim;. ob qd nō parum tibi toti q;
vestre rei. pu. debem;: et in dies debituros magis p̄fitemur. *N*ec nos a so-
lito amore: charitateq; erga vos oēs vllis in rebus desistemus. *V*ale.

*J*oannes portugalie rex carolo gallozum regi. *S.*

Boni: prudentisq; p̄ncipis esse nō falso existimam;. suos nō modo
officijs: honorib;: et premijs p̄sequi: verū etiā meritis penis: gra-
uibusq; supplicijs: si mali sint: seuerissime afficere. vt boni tali exē-
plo ducti efficiantur meliores: *M*ali autē aut ad rectum traducantur: aut
suo cum prauo ingenio penitus disperdantur. *E*t si paucissimis verbis to-
tā hāc rē explicare potuissem;: q; tamen de cōmuni n̄orū re agit: nō videt
ab re nō nihil lōgiore sermōe tuas aures detinere. *N*ec volum; n̄re: n̄orū
q; laudi tribui: si qd p̄ferende veritatis gr̄a dixerim;. *C*redim; et ita se res

habet. *N*ō solū gallos: tuos indigenas: sed ne vllā quidē nationē a nostris
fuisse vnquā lacessitos: aut aliq̄ in parte lesos: siue terrestri siue maritimo
itinere: seu fortuito: industria ve sibi ipsis inuicē obuij facti sint. *N*ec nostri
naute nouerūt: qđ sit rapere: qđ sit aliena p̄ fas & nefas occupare. *N*ec vnq̄
pyratarū officio functi vilissima latrocinia exercuerūt. Suis tātū nauigijs
cōrenti: honestas merces hinc inde afferētes: trāquille moraliterq; viuere
cōtendūt: nulli iniuriā inferēdo: nulli insidias parādo: modo aurifodinam
modo varias maris insulas p̄currētes. vnde aurū: ebur: & diuersi generis
piper: pleraq; alia p̄cio dignissima: nullo tempore adinuēta in toti^o christi-
anitatis cōmodū: siluestres: barbarosq; hoīes ad nostrā fidē mirādīs arti-
bus cōuertēdo: afferūt. *I*psi autē nulli nocētes sepe graua damna iūstissi-
me patiunt. *E*t nos quoq; interdū a tue ditiōis hoībus satis insolēter mo-
lestati sum⁹. quib⁹ toties vitā dedim⁹: quos benignissime: liberalissimeq;
in sinu nostro alias excepim⁹. *Q*uas ob res ne singula enarrem⁹: qđ esset &
nobis dicere laboriosissimū & tibi audire fastidiosissimū: mittim⁹ hierony-
mū familiarē nostrū: vt scias: quāte cure nobis sit nostrorū superiorū ami-
ciciā iā diu inīta: & p̄ nos ad auctā cōfirmare: & ad extremū vsq; seruare. *N*ō
enī decet: nec deo nec mūdo gratū esse ducim⁹: subditorū maliciā dñis suis
molestiā: turbationēq; debere afferre. *I*mmo corripiant: castigētur: puniāt
& proliis scđm merita in perniciē eijciant. *N*os vero p̄ facultate nr̄a anti-
que amicitie iura oī studio: oīq; vigilātia tueri enitemur. *N*ec p̄pterea no-
stris: nostrorūq; damnis & iniurijs ratione suadente deerimus. *A*fferit igit̄
secū idē hieronym⁹ acta quedā: q̄ hic publice scđm iuris ordinē quoad de-
tentiōes illas nobis iubētib⁹ cōfecta sunt. vt ipse lati⁹ oreten⁹ rem omnē de-
clarabit. *N*ec dubitam⁹ tua iussioe vel minimo poti⁹ nutu oīa in integrū re-
stitui posse. vt quisq; qđ iure suū est: iure cōsequat̄. *E*t p̄ter ceteras rapinas
q̄s a tuis: dū maria hospitalitate apđ nos fouem⁹ passi sum⁹ illas nō tacebi-
m⁹. *N*up̄ qđā tuorū regnorū naute ex emporijs nostris sub amicitie specie
nr̄a & nostrorū nauigia insecuti sunt. captaq; & auro: mercib⁹: bonisq; om-
nib⁹ spoliarūt. *A*uri sūma viginti & quinque aureorū milia ascēdebat. *N*ec
nos de surrepto auro querimur (quotidie enī tantū dē fere nobis mare ab-
sorbet) sed de mala in nostros gentē innocentissimā tractatione. *Q*ua pro-
pter duo p̄cipue oram⁹. vnū qđ inique: impieq; admodū a pditis cōsciētis
factū est: emendari aliqua saltē ex parte iubeas. *A*lterū ne facinorosi: nefan-
diq; homines ad vltiora tua prouideatur sapientia. *V*ale.

*J*oannes portugalie rex ludouico duci mediolanēsi. *S* trad



*Q*ntiguit hoc tēpore vt quorundā negociorū causa hieronymus &
martialē domesticos nostros in italiā mitterem⁹. *E*t q; peregrin-
nātib⁹ multa preter mentē occurrūt: fuit nobis visum opportunū:

39
has ad te litteras mittere. q̄ et si breues sunt: erunt tamē p̄ tua erga nos hu-
manitate longe nimis apud te et vrgētes. Si quādo hi nostri opa fauoreq̄
tuo indigerēt: oram⁹ nullis in reb⁹ causa nostra desis. Q̄d nobis erit sem-
piternae memoriae firū: et deuinctos ista liberalitate deuincies magis. et ad
referēdas gratias: nedū habēdas nos ardentissime incitabis. Vale.

Ioannes portugalie rex petro baldo. S.
Attulerūt nobis hieronym⁹ et martialis domestici nostri: cū istinc
ad nos rediissent: quāta humanitate: charitateq̄ a te fuissent exce-
pti: officiū erga eos tuū ubiq̄ p̄stante. Quā ob causam nō parū nos tante
virtuti debere oportet. Speram⁹ tamē gratias quas nūc habem⁹: aliquā
do nos relaturos. Fac igit̄ vt quos ante tua sponte tā benigne cōplexus es
nunc intercedētibus his nostris litterulis nō minori beniuolētia prosequa-
ris. quod nos non inter infima cōnumerabimus. Vale.

Ioannes portugalie rex petro medices. S.
Ad patrē tuū magne autoritatis virū: ante q̄ e vita migraret in cō-
mēdationē boetij pisani scripsim⁹. Inā cū eius erga nos resq̄ no-
stras optimā intelligerem⁹ voluntatē: et sepe rerū nostrarū causa curā et la-
borē subiisset: nō distulim⁹ tā bonū illi⁹ in nos animū amicis et ijs a quibus
aliquādo subleuari potuisset: p̄ lras manifestare. Quē quidē virū nō min⁹
tibi carū q̄ patri fuerat: esse cupim⁹. Quapropter petimus: rogamusq̄ ad
modū: vt tantū in illū tue optime volūtatis causa nostra accedat: quantum
et patris et tui ipsius amor iunctus et cōduplicatus exposcit. quod nos inter
cōplura alia precipuum locabimus. Vale.

Ioannes portugalie rex ludouico veneto. S.
Hieronym⁹ et perestrellus librū quendā bellicorū istrumētōrū a te
missum nobis obtulerūt. Exposuerunt quoq̄ quāta cura: aīo ac
diligētia circa res oīs nostras te gesseris. q̄d iam p̄dem ad nos p̄ alios fue-
rat allatū. Ad q̄d optimū animi p̄positū vt pseueres: plurimū exhortamur
vt aliquādo cognoscas: gratis hominib⁹ prodesse: nulli vnquam nocuisse
p̄terea oībus: q̄ idē hieronym⁹ et martialis nostro nomie tibi rettulerint
veram: integrā: indubitatamq̄ fidem: prestes: eosq̄ more solito exceptos
tractes. Q̄d nos nō leuis seruicij: sed magni bñficiij loco reponem⁹. Vale.

Ioannes portugalie rex bernardo bondo. S.
Impridē cōpertū habem⁹: tū multorū nuncijs: tū ipsa rerū expe-
riētia: de amore studio: incredibiliq̄ tua erga nos volūtate. ve-
rū q̄ nobis ātea clara fuerāt: hieronym⁹ et perestrell⁹ familiares nostri red-
diderūt mlto clariora. Speram⁹ futurū vt tā boni: deuotiq̄ in nos animi
te nō peniteat. Quare fac vt aīo quo erga nos esse iā cepisti: cōstāter p̄stes:
Et nos ad honorē: tuiq̄ amplificatiōnē paratissimos experieris. Quicquid.

dicti iuuenes nostro nomine tibi explicauerint. verum rectus: et a nobis commissum firmissime existimes. Vale.

¶ Joannes portugalie rex maximiliano romano regi. S. *trad*

Quanta est fiducia nostra: amorque ac beniuolentia: quibus iam pridem erga maiestatem tuam deuincti sumus: ut ab officio consuetudineque commendandi nostros: minime desistam. Vel quod eundem in te paratum habemus animum: quod certe ita esse affirmamus: vel quod est animi nostri ut cui multum debemus: multo magis illi velimus debere. Quo fit: ut nunc non dubitemus alphonsum martinum tibi commendare: honestum ac probum virum: naturalem et legitimum procuratorem nostrum. Tum quod is pro se commendandus sit: tum quod res: negociaque nostra in terrarum tuarum regionibus curatur et gestur sit. Cui si tu fuerit aliquando necessarius fauor: ut iurisdictionis tue ciuitatibus: oppidisque: ubicumque oportebit: litteris commendes: adiuues: protegas: quem admodum nos pro tuis omnibus non rogati: moniti ve: sed sponte nostra faceremus. In presentia ex quo nihil scribendum habemus: deum oramus: ut maiestatem tuam in celso statu secundissime conseruet. Vale.

¶ Joannes portugalie rex duci philippo. S. *trad*

Et consanguinitas et amicitia nostra: quas mutua charitate: officijs ac litteris uterque nostrum hucusque confirmauit: faciunt: ut alphonsum martinum solito audacius commendemus: quem negotiorum nostrorum causa istuc mittimus. Te quantum possumus: oramus: ut ita illum tractes veluti vnus ex tuis esset familiaribus. Immo dicere audemus. quicquid in talem virum conferes: in nos ipsos: a te collatum existimabimus. Vale.

¶ Joannes portugalie rex omnibus regibus: principibus ac dominis. S. *trad*

Nam nescimus quod sinistri: quid ve incommodi euenire possit alphonso martino: legitimo procuratori nostro: longum: diuersumque iter facturo: statuimus has generales litteras conscribere. ut si quid illi contingeret: quo fauore: opem: presidium a vobis peteret: causa nostra ad vos confugienti succurrere non defatigemini. Vos quicumque seu magni: seu mediocres domini estis. a quibus dictus alphonsum martinum auxilium implozabit. Et quoniam erga vos omnes non minus singulos quam vniuersos paratissimum: promptissimumque animum habemus: ideo vos pro nostris rogare: flagitare: et vehementer orare tantopere perseueramus. Quam ob rem cupimus intellexerimus in res nostras aliquid humane: benigneque aut a vobis: aut a vestrum aliquo gestum esse: cum he generales fuerint: longiores conficiemus speciales. Valete.

¶ Cataldus ioanni serenissimo regi. S.

Scripturus italarum principum tot intestina bella inuictissime rex: quod annis ab hinc fere duobus inter illos exarserunt secessi pro more a seueris legum studiis. Non quod inde aut laudem: aut gloriam aliquam me adepturum sperare

sed ut solū scribēti mihi ego ipsemet solatio fore. Cūq; id desiderū aio pe-
nitus inhesisset: amenissimā cōsuetāq; siluā adiui: nō multum a celebratissi-
ma bononia distantē. Qui locus nlli mortali aptior ac iocūdior est q̄ vati-
bus. hic sumpto calamo papyroq; ad destinatū anī mun⁹ me paro. in quo
apparatu ecce pheb⁹ vatū de⁹ adest: toto musarū choro comitat⁹. ad citha-
ram canentes oēs: pulsantesq; ornatissimo in curru cōsidebāt. Tū de⁹ ille
vultu nō nihil turbato me increpat: ⁊ res tuas clarissime gestas litteris mā-
dare cohortat. q̄bus post hec abeuntib⁹ solus relinquo: stupidus: ⁊ cōfu-
sus: q̄d facerē. An monitū diuini numis nihil de tāto rege scribēdo: cōtem-
nerē. An amplissimo in cāpo tenuis ⁊ imbecillis: peritur⁹ mor puagarer.
Nulla sunt enī tā clara hoīm ingenia: nullaq; quorūuis oratorū eloquia.
q̄ in laudib⁹ tuis referēdis nō deficerēt. Nā siue quis ai tui magnitudinem
cōtemplet: qua semp maximis in reb⁹ per oīa etatis tue tpa vsus es: siue tē-
perantiā: pietatēq; ac religionē cōsideret: nō summis regib⁹: priscisq; cesa-
ribus te cōparabit: sed p̄feret. Qui tā puer olim apud patrē: q̄ nūc iuuenis
nō nisi iustissima q̄q; coluisti. Nec tu (vt pleriq; regū faciūt) iniusta bella su-
scipis: sed pia tantū: equaq; ⁊ deo gratissima cōficias. Desinant igiṛ mirari
aliq;: si oēs rerū tuarū euent⁹ succedere quotidie perspiciam⁹. Laudat. C. ce-
sar q̄ imanes gētes superauerit: laudat q̄ multas puīntias subegerit: ⁊ in-
ditiōnē suā redegerit: multo tamē magis laudat: q̄ clemēs: pius: ac splēdi-
dus vixerit. nec imerito. Nā quāto maior est ai excellētia ipso corpore: tan-
to p̄stantior habet virt⁹: q̄ ab ipso p̄ficiat aīo. Tāteq; sunt tū corporis: tū
ai tui virtutes: quāte nec oratiōe cōplecti. nec mēte cōcipi ab aliquo possint.
Immo ne tu ipse quidē q̄ possides ⁊ tenes eas facile cōprehēdas. Nec te sa-
pientissime rex a lectiōe terreāt ista deorū: dearūq; cōmēta. Solēt enim va-
tes ⁊ p̄ceptione quadā debēt sub ipso velamine res grauissimas cōtinere.
q̄d oblectādi exornandiq; gratia fieri solet. Et certe poetā: poetā esse opor-
tet. Orator: orator sit necesse est. Tandē adorsus ego de te: patreq; tuo: re-
ge potentissimo: nō multū vulgare opus: totū me illi cōficiēdo dedideram.
Q̄d inceptū quonā pacto interruptū sit: in elegia tu auidebit celsitudo. Cū
q; eo infecto deserta statuissem colere: mutauī prauū cōsiliū: suasu ferdinā-
di corini: portugalēsis tui: ⁊ antonij corsitti siculi: amicorū: ante oēs alios:
mihi obseruandorū. Ad hoc ipsuz etiā litterulis quibusdā tuis me ipellenti-
bus. Veni itaq; bononia studiozū matre posthabita: vt maiestati tue: quā
tuluscūq; sim me offerā: tradam: donem: dedicē: ac p̄petuo deuinciā. Cui
⁊ vtēdi ⁊ fruēdi ex sententia amplissimā prebeo potestatē. Valeat. L. L.

Cataldus georgio furtato. S.



Terū breuitas: occupationū mearū lōgītudo: ⁊ dom⁹ tue incerta
mansio faciunt: vt te nō visitem. Superē scire: q̄d de re tua actū sit.

Quod quicquid sit: nihili perdere debes. Solers ac bonus nauta in procelloso mari. eques ab inimicis circumdatus: fortis dignoscitur. si quod opus est opera mea percipere: Scis ad magni palatii edificationem vel minimum lapidem esse necessarium. vale.

Cataldus andree barbatie siculo. S.

Quam tu sis utriusque iuris monarcha: vel sis: vel saltem tibi videaris debuisti sedare contentione inter antonium corstium et me: copatriotas tuos: super studio bononiensi rectoratu nuper exorta. idque in primis facere te oportebat. Si professioni: si etati: auctoritati que tue: si denique patrie satisfacere voluisses. Non autem me remansurum uti bestiam: nisi desisterem: exclamasse. Eam enim vocem mihi quidam tuo optimo more te effudisse nunciarunt. Doleo equidem plusquam doleo: tum quia siculus es: tum quia in tota europa nomine celebratissimus. Sed parco senectuti: nec minus senili morositati. quilibet arbor quos accepit a natura fructus. emittit. Aditius se nobiscum gessit cardinalis mantuanus. qui antonium cum ultramontana: me citramontana iurisdictione residere tractabat. Tu faue utriusque. Deus est eque omnibus pater. nec uni pater: alteri victor. nos illum meritis nostris variamus: si quando forte varius cuiquam videtur. Vale.

Cataldus magnifico didaco norogne. S.

Non tantum doleo propter mei ipsius dolorem: quem vel maximum: nullum esse iudicare soleo: quantum propter totius domini vestre amicitiam. quam iam pridem maximis obsequiis: nulla emolumentorum spe preposita: mihi paraueram. Omitto iohannem sancte crucis presule: omitto utrumque marchionem: omitto comitem ipsum marchionis filium: nepotem tuum suavissimum. quorum quilibet tantum mihi fere debere existimo: quantum tibi ipsi fratri: filioque amatissimo iure ipso debere conuincunt. Quos uniuersos et singulos hodie frater tuus antonius grauissime lesit: cum cataldum paucissimis verbis leserit. Nec labor est nitidissimum fontem turbare: citius momento et quouis facillime vel digito turbabit. Ut vero clarificare et in pristinum nitorem reddere: nec quouis nec facile poterit. Que idem frater tuus presente marchione fratre pro nescio quo gallo incognito emisit: contra cataldi tui honorem tendentia: tui multo melius quam ego aut papyrus hec enarrabunt. Poterat de armis rebusque militaribus: in quibus strenue exercitus est: longe conuenientius verba facere: quam de litteris iudicare. Uxor mea castissimam: fidissimamque humane vite sociam a puero mihi unitam deo: hominibus consentientibus: per totas urbes: per tota regna mecum gradientem: semper illesam: quousquam eripiet: presertim in portugaliam: rege: regina: totoque regno iuuantibus: protegentibus: acerrimeque propugnans. Taceo multa: que de totius regni laudibus hactenus composui volumina: que et si gallus iste maior: ingentiorque ac robustior esset corpore: que maximus: ingentissimus: robustissimus est: adhuc tamen minime satis esset humeris transportare: aut saltem parumper sine ulcere sustinere. Debuissent propter plura solum illa experimeta: ne dicam miracula: fratrem tuum ad di-

41
scernēdū verū mouere. Que comes nepos nō vt puer duorū vici anno:ū qui
p annū sub cataldo didicisset: sed vt vir q̄ decēnio vehemētissi. mā lris operā
dedisset: primū apud sacrū collegiū: mox corā rege oībusq; reg. nī pncipib⁹
tū orando: tū lingue latine difficillimos autores exponendo edicit. q̄ oīa si-
ne p̄ceptoris idustria fieri nō poterant. Aduerte obsecro q̄ bñ cōueniam⁹.
Ego ne horā q̄dē p̄termittēs vel sub tecto in cubili iacēs: cogito ⁊ excogito
quonā pacto portugalēses oēs: portugalēsiūq; oīm gesta: locaq; extollere
cōcelebrareq; in eternū possis: hic autē gallus vel (vt ipse ait) ital⁹ imoveri⁹
semi ital⁹ nulla in re magis laborat q̄ portugalēses oīs: portugalēsiūq; res
oīs insulsiſsime irridere: imodestissime vitupare ⁊ p̄sus nihil p̄dere Testes
sunt lapides: parietes: vieq; nō min⁹ p̄uate q̄ publice: ne dū aīalia ratione
viuētia. Qua re corripe: vt decet: fratres: iuxta redēptoris nostri aureū dictū
Alterū aut mitte ad se curandū in anticyrā: aut oīm medicorū optimo libi-
tine dimitte. Et nihilo min⁹ errozi ip̄udēter potius q̄ studiose cōmisso li-
bentissime causa vestra ignosco: paratus vel iugulū ipsum tenenti gladius
prebere. Aliter autē q̄ amice in quēuis cesarē ardētissime ensem stringere.
Nec te scioli homis spississima verba crepitantiaq; ⁊ spinarū ardentū soni-
tū imitātia (vt vulgarib⁹ cōtingit) in admirationē adducāt. Eo enim mo-
re coqui: stabularij: caupones p̄ totā pene italiā garrūit: ineptiūt: fabulant
Nam aridi dumū vepresq; oēs tāto crepitu cōburunt: vt domuz ipso cū te-
cto circūquaq; lambere penit⁹ videāt: verū nihil p̄ter vilissimū: inutilissimū
q; cinerē cōspicim⁹. Talis est indoctorū: insolentiūq; sermo. cū magnā elo-
quētie speciē p̄ferat: demū nihil p̄ter fumū audiētib⁹ relinquit. Et flumē:
vel pars illa fluminis cū strepitu labēs: tuto traici potest: strepitus enī par-
ue aque iudiciū est: qd̄ vero tacitū ⁊ plenū leniter fluit: periculosius est: vt po-
te altiori aq̄ cōtentū. Latrat catul⁹ in leonē: ⁊ interdū inuehit: q; nō cogno-
scit. Nūquid molossus latrat: Superiori se submittit: totūq; deflectit. Pro-
uocat cataldū gallus iste: q; catul⁹ idest rudis ⁊ imperit⁹ ad disputādū: nō
in studijs corā doctorib⁹: sed in regio cōspectu. O virū sapiētissimū. Vult vi-
deri a rege ⁊ cognosci: tanq̄ diuin⁹ rex ignoret illi⁹ patriā optimos cisalpi-
ne gallie humerarios gignere solere. Nō hoc est famā extēdere factis: nō
sic itur ad astra. Nescio qua de causa id nō in gymnasijs potius antehac tē-
tauit: vbi quotidie litterati oēs honestissime cōueniūt. et (vt verū fatear) cū
alie cause eundi essent iustiores: dedita opa me illuc vna cū comite sepi⁹ cō-
tuli. simul vt viderē: siml vt hominē alloquerer. pudet me dicere. Nō vt ho-
mo hominē effugit: expletis actib⁹: sed vt aphyrican⁹ pastor cognitā hyenā
euitat: me cōspecto iter arripuit. Idq; p̄pterea blacterat ⁊ publice iactat:
q; scit regē nō solū aurē nō porrecturū: sed ne oculo quidē stolidissimū quē
piā aspecturū. Si doctus: modest⁹ ve foret aut honeste obmutesceret: aut

falso blandiret. Misere me illi: quonia sacerdos. a quo non magis ignorā
tia: scōrū patrū pceptis: q̄ insolētia ac temeritas vitāda est. Nec viciuz est
ignarū esse: sed ignarū: arrogantē: et maledicū esse nihil intolerabili. Non
scribo plura. ore longe plura: suauioraq; si deus fauerit: mutuo cōferemus
Interim hoc nouum accipe: tecumq; diligenter cōsidera: an multū fallar:
Turpis vultus: turpis animus. Vale.

Cataldus martino souse aphyricani exercitū pfecto. S.

Nulla fuit mihi tecū hactenō cōsuetudo fortissime ac victoriosissime
ductor: qua inuicē alter alterū discernere: pbare: et in amicitia fir
mā: integrāq; adducere potuissem. Verū cū de te tot: tātaq; quo
tidie clarissima gesta audieris: iudicauī semp te vñ ex his: quos ab hīc an
nis bis septē lapsis vtriq; regi inseruiēs sūmis vigilijs mihi quesierā: que
sitosq; parauerā: paratosq; in hūc vsq; diē seruaueris. Nūc autē res erigit
vt te vehemēter rogē: obsecrēq;: quicquid tua dextera cū comitatu in aphyri
canos hoc aut supiori anno gesseris: ad me sūmati trāsmittas: vt diffusius
in patrie laudes et in bonorū viroū memoriā: p iesu christo pugnatiū: por
tugalensib; chronicis (vt cetera) possim fideliter accumulare. Illud pre oī
bus miro: qd̄ inter armorū strepitū: inimicorūq; frequētissimas astutias a
līarū studijs curā nō flectas. Nā fama est: ad iuuenū istic cōmorantiū eru
ditionē: pcepto rē ex hispali tuis impensis aduocasse: vt rem publicā non
minus armis defendas: q̄ liberalib; artibus exornes. quo facto nihil: mea
quidem sententia: potest laudabilius excogitari. Vale.

Cataldus petro comiti alcotini. S.

Uts scire breuib; verbis: vtra solute ne orationis an carminis cō
positio videat̄ mihi difficilior. Item a cicerone p se quidē a gente
q̄busdam in locis discussam chilonicis breuioribus accipe. Doctissim; phi
lephus a me admodū iuvene qd̄ de hoc sentiret bononie iterrogat: p car
mine nō pro libera oratiōe: qua magis pollebat: sententiā tulit. Lūq; repli
casse: qua re: Respōdit. Quonia qd̄ volum; carmie dicere nō possum:
qd̄ dictū a deo mēti inhesit nre: vt nullo sim tpe e memoria deletur. Vale.

Cataldus petro alcauuo. S.

Homo maturus: et q̄ oīa expert; es: petis a cataldo externo: et adhuc
viridi de erudiendis liberis tuis cōsiliū. Quis vlyx bonēsū gram
maticorū sit optim;. Tu a me et in hoc et in ceteris quoq; esses poti;: q̄ ego
a te viro prudētissimo cōsulend;. Quāq; oīs odiosa sit cōparatio: scribā ta
men: vt tibi amicissimo obtemperē: qd̄ sentio. Sūt oēs illi; vrbis pfectores
ad grāmaticā artē idonei: et morib; honesti. verū si quos haberē filios: pri
ma elemēta et vltra quoq; pma edocēdos: didaco aluaro tutissime traderē
Est enī iuuenis nō min; morigerat; q̄ eruditus. Atq; ego mallē litterarū

phile
phus

42
mediocritatē moratī preceptoris q̄ morosi peritiā summā. Nec sit in p̄senti
animi mei circa id quod rogas: sentētia. Que: quoniā tempus: iuxta vulgi
opinionē: mutabile est: posset aliquando cū tempore mutari. Vale.

Cataldus ferdinando alcalauo. S.
Nec sorori^o tu^o mea ampli^o curauit negocia: nec ipse vlteri^o ausus
sum instare. Solet plerunq; nomē esse rei cōsonū. Joannes dicit
fons sic^o. Ipse oibus nitidissime aque fons est semp scatefcēs: mihi soli sic
cissimus. Scis qua tuba petrū patrē ⁊ te totamq; domū cecineris Si me
cum vt cepit perrexerit: aliquid scribas: quod si vt deleā: posthec rogabis:
dicam quod scripsi scripsi. Vale.

Mortalis: qui totā in humanis spem collocas: lege q̄so casum hūc
miserādū: ⁊ inauditū Alphonfus ioannis secūdi portugalie regis
⁊ lianoze regine vnigenit^o: ferdinādi ⁊ helisabet castelle regū gener: post nu
ptias: auro argētoq; ac p̄ciosissimis vestib^o: q̄les antehac nūq; celebrate sūt
dñi sancterene vna cū patre: multisq; regni p̄cerib^o: obambulādi grā: equo
curreret: p̄ceps iuxta tagū decidit: pdita loq̄la: equo ipedito cuiusdā pueri
interpositu Sequēti die: eadē fere hora: q̄ cecidit: migravit ad deū pulcher
rim^o: liberalissim^o: modestissim^o p̄nceps: annorū decē ⁊ sex. Sūmo mane i
monasteriū (q̄d belli dicit) vbi regia cadauera reponunt allatū. Solēnissi
mis exequijs ex oī regno cōfluētib^o hoīb^o sepultū. Casus accidit mense iu
lij. die martis. xiiij. statim post solis occasum. Adillesimo. cccc. xc.

Joannes portugalie rex iachaieo tunisiensi regi. S.
Adiuim^o quosdam ex sicilia captiuos apud te in cōpedib^o detine
ri: quorū pars ad ipsi^o insule littora a tuarū biremiū ductorib^o ca
pta est: pars in trinacriā nauigātes pandatariā: inter quos si facelli^o saccē
sis adhuc viuit: rogam^o te valde: facias nos certiores. quē aut pecunia no
stra redimem^o: aut cū aliquo ex aphyricanis mauris: quos hīc iure belli pos
sidemus: libenter commutabimus. Vale.

Cataldus georgio furtato. S.
Necet ne patiēti viro: ⁊ legis p̄cepta seruāti irasci: heus furtate q̄d
dicis: si irascar: ex q̄bus septē cōmittā vnū: ex veritis ne: aut ex cō
cessis: ex cōcessis credo: cū nō odio: sed amore: charitateq; excandescā. Et
quanq; turbati hoīs verba mea videri possint: anim^o tamē tranquill^o: can
did^o: pur^o: ⁊ simplex est. vt q̄rt^o aq̄le nostre testabit. quē totū circa illustris
simū georgiū: dñm meū cōsumauī. Ecce iā illi crescūt anni: crescit ⁊ prudē
tia: atq; vna cū his liberalitas. Omnia distribuit. oīa effudit: vtinā egenis
vānam ijs: quibus donare debuisset. Sed adolescens innocens defuncto

nota

casus accidit
13. mensis
ij. ani 1490

hile
shus

h

patre inimicis potius q̄ amicis (aliter credēs) benignissimū: liberalissimū
q̄ se prebuit. Ad quem veluti importunissime musce ad dulcissimū fauum
vndiq̄ cōfluxerunt. Angor equidem angor: et mecum totus crucior: non
q̄ mihi nil dederit: cui oīa vnice p̄e omnib⁹ debebat: sed q̄ ab iisdē quos
reditibus: auro: honoribus amplissimis donauit: insolenter mordetur: oc-
cultisq̄ maledictis impetitur. hec ad te scribo et cōsanguinitate et quōtidia-
na cōsuetudine amoreq̄ non ficto cunctis propinquiorē. Nam q̄ nullis
me ornarit premijs: non quero: cum nihil vnquam ab illo petierim: et pa-
trie huius mos est iuxta christianum dogma petere. Siquidem fui semper
illius vita tantūmodo contentus. Et rogantibus me quōtidie que mune-
ra sim hactenus a tanto alumno consecutus: quōtidie mentiri compello.
Arinam milia et vltra annorum milia felicissimam traducat vitam. Eodē
semper ero: quo fui semper in illum animo. Eadem pietate: obseruantiaq̄
ardentissimus. Et quo me a se remotiorē putabit: eo re ipsa viciniorē: ini-
micumq̄ factum: omni amico sui amantiorē verissime experietur. Cete-
rū his omissis ad sermonem illum tuum a te nuper super duobus pueris
olim nō minus illi domino quā mihi seruientibus: factum non inuitus ve-
nio. Scis iam me decem per annos: et quidem plenissimos omni remota
intermissiōe illū coluisse: aluisse: seruasse. Ip̄s promisit sepius sebastianū giliū
puerū quōdam meuz suorū numero ascribere: amite adhuc auerij viuenti
notum et acceptū. Lūq̄ ea res biēnio antequā suū sortiretur effectū: huc et
illuc inaniter iactaretur. maluit in tonstrina tranquille quā in pistrino hoc
est palatio miserabiliter vltorius versari: nouūq̄ iter ingressus: publicus
euasit tonsor. Et certe quantū in se fuit vt omnino puer admitteret: gratis-
simus ille fecit. Nescio in quē culpā transferam. Ip̄s postmodū multis me im-
pellentibus leonē rodricum ex pueris alterum adolescentē et adultuz iam
ad perpetuū obruli obsequiū: respondit: se libenter data recipiendi faculta-
te illum arrogaturū. Ecce preterijt quinquēniū et w ad x redijt. Nec nūc
quod antea querebā: quero: nec quo optabam: opto Spero me multo me-
lius hac mea virtutū paupertate meis satisfaturū: q̄ nec ab ip̄so: cui tene-
bras a mētis acie fugauimus: et vitā totiēs: deo preuio: dedimus: nec a pa-
tre suo magno rege: quē celebrauim⁹: eternūq̄ tot operibus reddidimus:
sit mihi tam longo satisfactū tempore. Vel ethiopes mirantur: et mirando
non dicam quem irrideant: nō fuisse hucusq̄ secundū portugalie cōsuetu-
dinem decem saltem famulos meos ab illis receptatos. Et cum sint duode-
cim fratres: omnes quidem optimi iuuenes: ip̄s omnibus optimis est me-
lior. Habet ille multi: diuersiq̄ generis famulantes et generosos et fidos
qui dies noctesq̄ diligentissime seruiant: isto autem meo honestiorē:
modestiorē: fideliorē: diligentiorēq̄ nec inter tantos: habet: nec ta-

43
lē: alterum: nisi forte ipsū met leonē habeat: habiturus est. quovno famulo
tantū ego glorioz: quantū vix ille inumeris gloriat. Neqz id aliq̄ vanaruz
reruz spe mot⁹ narro: aut vt illi succenseā: sed solū vt qđ cerno manifesteqz
experioz in lucē promā Quocūqz se cōferet: vel solo aspectu magnorū viro
rū dign⁹ erit hospitio. Et iā illū cū aliquo ex tātis: quorū amicicias iā pridē
cōtrari: bene: quieteqz locassem: nisi ipse ptinaciter recusasset: dicēs se vel re
giū seruitiū minime subiturū: si georgio nō seruiat. q̄ stulticia nihil potest es
se stultius. ⁊ quo amore nihil potest esse validi⁹: vt georgi⁹ quē ipse leo sibi
tātope desiderat dñm: nō refugiat vilo pacto sibi seruū asciscere. Vale.

¶ Cataldus prospero ⁊ rabi drepani
tano ad veritatē cōuersionē.

Expergiscere: expergiscere prosper: erige tandem caput. satis hacte
nus ⁊ plusq̄ satis plusqz nimio dormiisti. surgēdi iā tēpus instat
Quid cessas caput: totūqz corpus sacratissima: purissima: ⁊ vere
salutifera lymphā abluere? Leui⁹ est crimē tarde q̄ nūq̄ surgere. Almo: pa
trie ad scribendū me cōpellit. loquerer libenti⁹: si tecū colloquēdi haberē fa
cultatē. An tu nō manifeste vides: totū mundū in diluuiū versuz iudeis in
undare: totū mundū incēdiū iudeis ardere? Jā tandē ad nihilum deducti
estis: ex germania: anglia: hispania: gallia: sicilia: ex tota deniqz europa in
pditionis domū pulsi. Nō habetis vbi caput reclinetis: imo vbi pedē repo
natis. Que cecitas est ista tāta vestra: nō cognoscitis hec oīa a deo venire?
Moli esse obsecro in aīe corporisqz tui pncipiē miles: tā cōstās. Clemētissim⁹
deus: p mille ⁊ quingētos annos blandissime vos ad se vocauit semp ⁊ al
lexit: nec nūc cū tota duricia vestra vocare cessat: nūc mlto q̄ antea magis
vrgēt. qz sit oīm postrema monitio. Emanuel vero dei sanctissim⁹ minister
tanq̄ carissimos filios monet: ⁊ ad veritatis iter dirigit. Non miroz indo
ctos ⁊ iuuenes stare ptinacissimos: s; peritos ⁊ senes: qui doctores tātos:
tantosqz libros euoluerunt. si nō vis tot miraculis post redemptoris nostri
aduentū ⁊ manifestissimis ⁊ vulgatissimis credere. tuis prophetis crede.
Magnis quidem ⁊ plurimis: saluatoris nostri conceptū: natiuitatem: hu
manitatē: imaculatissimāqz eius vitā: passionē: ac resurrectionē veluti ca
noris tubicinibus multifariā concinentibus. Quorū plurima aurea dicta
ad idem tendentia ad vnguē iam ad impleta sunt omnia. Que nisi tu ho
mo doct⁹ ⁊ illoz studiosus fores: singula recensere nō moleste ferrē. Quo
rū pphetarū aliqui interdū de pterito loquētes: de futuro intelligebant. vt
filios enutriui ⁊ exaltaui: ipsi aut spreuerūt me. Cognouit bos possessores
suū ⁊ asin⁹ p sepe dñi sui. israel autē me nō cognouit. Et illd Duct⁹ est tanq̄
agn⁹ ad occisionē. et. Astiterūt reges terre: ⁊ pncipes cōue. i vnū aduer. do.

raduer. chri. ei⁹. & plura alia: q̄ te nō fugiūt. quorū clarissimū sensus globo
strumaq; ipedit⁹ inuertis & deprauas. **A**lt dices (vt ceteri solēt) si tāto repa
randi humanū gen⁹ tenebat desiderio de⁹: nō ne minimo nutu id facere
poterat? scdm illd. Ipse dixit & facta sunt: ipse mādauit: & creata sunt? **Q** te
miserorū miserrimū. inter scatētes: nitidissimosq; fontes sitiēs: aquā nō vi
des: & inter exq̄sitissima fercula esuriēs: cibū renuis. **E**x multis nō nisi vnū
beati thome pereūtī tibi porrigā suauissimū. qđ si comedes: bñq; digeres:
nūq̄ peribis. **D**e⁹ sūma est bonitas: p̄tinet ad summā bonitatē de se aliqd
cū oībus ipartire: vt ergo faceret nos sui boni participes: fuit cōueniēs ver
bū dei incarnari: versari nobiscū & docere: deniq; ad hūanitatis documen
tū mortē p̄petuo victurā inire non recusauit. **E**ia age amice suasu meo: pel
le ab aīo tenebras: pelle a mētis oculis caliginē: & ad viā rectā: dextrā: nūq̄
sinistrā planā: facilē: tuos gressus dirige **A**ppellauī te amicū vt hominē: vt
vero iudeuz inimicissimū cognosco: quod vtinam nec cognoscerem nec sic
experirer. **A**dulto salubrē est male incipere: & bene finire: q̄ cōtra facere. po
ne ante oculos paulū & iudā. iudas bñ incepit: male finiuit: paul⁹ cōtra. fac
sis paul⁹ potiusq; iudas. hic desperās seipsuz occidit: & sceleratū hominē oc
cidit. ille errorē suū corrigēs magister euasit gētium. **A**lter cū diabolo: alter
cū deo viuit. vtrū maior imitari tuo subiacet arbitrio. **S**i centū eminentissi
mi medici: iter quos hippocrates: chiron: esculapi⁹: vt apollo ipse vna oēs
ad egrotū veniāt: si curari nolit egrot⁹: nequicquā sua artificiosa potētia cu
rabūt inuitū. **P**ermitte p̄mitte tātisq; tua tāgi vulnera. nullū est vite pericu
lū: nullus dolor: nullus labor. **U**nde est queso: hoc mihi responde. **N**emo
iudeorum quātūuis bono odore perfusus: preciosisq; vestibus ornat⁹: qui
nō graue oleat: feteat: & nauseā astātib⁹ faciat. **L**ūprimū sacrū sanctūq; su
scipit baptismuz: nō vt antea veluti e stercore egressus: mephitim exhalat:
sed tanq̄ e rosario: chariophilario ve nescio qđ odoriferū suaueq; repenti
no dei miraculo effundit. **I**nsup cōtendis hac tāta vastatiōe: dissipatiōe: la
niatiōe iudeos fieri martyres. quē admodū illi iesu christi discipuli. q̄ diuer
sa supplicia diuersis in locis p̄ dilectissimo magistro ardētissime subierūt.
Querepluz oībus antepōnēduz exēplis. **S**i eo aīo tot labores: tot afflictio
nes: tot crudissimas corporeas mortes isti latrōes sustinuisent: quo illi be
atissimi iocundissime sustinuerunt. **Q**uāquā oīs passio in lenitudinē: ala
critatē: mirandumq; gaudium inter to: mēta versantibus: quinetiā prūne
in rosas vertebant. q̄ tā facile mortuos suscitabant: q̄ facile a langoribus
egrotationibusq; inuocātes: credētēsq; liberabāt. **P**reterea qua rogo te le
ge dicas mihi cauere: vt q̄ se se laq̄o suspēdat: semet cultro cōfodiat: se ipsuz
in mare p̄cipitet: sit martyr futur⁹: martyr erit (scio) sathane. **Q**uot apel
las hoc anno talī vidim⁹ martyrio coronatos. **A**dulti strenui & magnanī

mi recutiti: ne gloriā possiderēt eternā: p̄ q̄ querēda illō idē p̄petrare debuif
sent: vtorē primū & filios decollabāt: mor ijs decollatis ne icomitati abirēt
resticulo collū nodati a trabe pulcherrima spectacula p̄debāt. **O** equites
sempiterna memoria dignissimos. Tu vero versus inter plia tremenda vt
platonias ter: vel alter videaris plato: rides: merētibusq; & in barathrū ruē
tibus ilarē te fingis. **I**recte facis. hortare in cōtionib;: p̄dicatiōibusq; tuis
stent fortes gehēne socij. **D**icite mihi o filij & boni iude p̄fectissimi imitato
res. **T**ā vile: tā abominabile: tā horrendū censetis christianos esse: qui vt
christiani nō sitis tā nefaria audeatis cōmittere: **L**ū piētissimus emanuel
multis adhibitis p̄cib;: exhortationib;: blandicijs: tanq̄ optim; pater ad
catholicā: sc̄tissimāq; fidē vos nup vocabat: nūquid vos in colubros: nun
q̄ in bufones: in vesptiliones aut cimices vos trāsmutari cogebat: **O** ge
nus nō hoīm: sed brutorū nequissimū. benignissim; rex vos in sinu excipit:
& pater vester ad sacrū fontē fieri nō dedignat: etiā suū indignis nomē ipo
nendo. **E**os oīm aīaliū p̄ditissimi vt muli facitis. vbi a dñis p̄igues facti tra
ctantur: & manu superimposita in amoris & benigni aī signuz leniunt: po
liuntur. magno ipetu recalcitrāt. atq; illis vel dētes excutiūt: vel in pectus:
stomachū ve calcē reijciūt crudelissimā inde sepi; mortē obituris. **O** vipe
ras: o basiliscos: vipis basiliscis lōge p̄niciosiores. **N**ō posset iustissim; rex
mea quidē sentētia maius celesti regi mun; offerre: q̄ vniuersos synagoga
rū p̄ncipes excoziare: excoziatosq; ad lapidū fluuiū: quē tātope visere desi
derāt: libere mittere. vbi (vt ipsi aiūt) iudeorū est copia: regnantū & trium
phantū. **I**llorū autē pelles palea plenas in eminentiorib; turriū pinnis affi
gere. **I**n ignoras tu hoc ipso quo sum; anno: dauidicos. cōsanguineos tu
os (quorū ifinit; erat numer;) fuisse oēs in panonia ad vnū cesos: piissime
q; a populo trucidatos: **O** panones: optima vestrarū carniū pulmētaria.
Credēs liliū me tenere: sensi vepreculā. **S**ed redeam; illuc vnde nostra di
gressa est oratio. **S**i viderē tot excelsos hoies (aduerte q̄d dico) q̄les sūt pō
tifices: ipatores: reges: duces: comites esse iudeos: & nō christianos: aut ab
iectissimos iudeos minimū saltē miraculū ex tot p̄ paupes apostolos effu
sis facere: quā firmissime teneo fidē: abnegarem: spurcissim; q; efficerer ver
pus. verū cū aptissime experiar his cōtrariū: sum adamāte durior: ne hirci
no quidē sanguine molliend;. **C**ōfuta me sodes si potes: q̄d in christiana i
stitutiōe q̄d sit fugiendū: inuenis. **E**sto: nullū esset p̄ bonis paradisi p̄miū:
cū maximū sit futurū: & inferorū nulle essent: cū maxie sint p̄ malis actiōib;
pene: p̄ cōseruādo solū corpore & vite honestate q̄d meli;: q̄d decenti;: nra
vinedi lege excogitari potest: **C**ōuertere prosper ad veritatis iter cōuerte
re. noli peiora expectare. **D**eus cōsumatissimū oīm bonorū bonū est: & bra
chia: pect; q; totū p̄ pctōib; nō p̄ iustis tenet aptissima. **S**p̄s sc̄us te illuminet.



Cataldus alphonso portugalie principi. S.

Dosteā q̄ opus illud ab inuictissimo rege: patre tuo: mihi demāda
tū p̄fecerā: fortunatissime p̄nceps: cogitauī me cū quidnā r̄ argu-
tō ingenio tuo: r̄ istī p̄be indoli iocundum ac conducibile tali tēpore existe-
ret: duo potissimū mihi in mentē venerūt. Alterū moralis fuit disciplina: p̄
uerbijs quibusdā annotata. Alterū vero polite: ornate: pulchre q̄ dicēdi ge-
nus. Ex q̄bus tū voluptatē: tū emolumentū aliq̄d celsitudini tue futurū iū-
dicaui. Nec nō tui amatissimo patri rē gratissimā fore arbitrat̄ suz. Quas
quidē lucubratiūculas q̄lescūq̄ r̄ quātecūq̄ sunt: vt nomini tuo sp̄ote dica-
uimus: ita iussu tuo infectas adhuc: tibi emisimus: vt donec reliquū absol-
ueremus: aliquā his p̄ncipijs operā dares. vtq̄ tu ipse nullo indigēs inter-
prete a moralib⁹ ad elegātijs te transferres. r̄ rursū ab elegātijs ad mora-
ralia animū deduceres. Quo fieret. vt paucis post dieb⁹ ex illustri multo ef-
ficereris illustrior. Et quēadmodū ceteros p̄ncipes ingenio: morib⁹: atq̄
oībus animi corporisq̄ virtutibus excellis: ita bonis artibus optimisq̄ in-
stitutionib⁹ vinceris. Fac precor ne plus cure in te formādo habuerit natu-
ra: q̄ tūmet in te ipso expoliēdo: exornādoq̄ adhibueris diligētie. Qd̄ si fa-
cies: parentib⁹ in primis: r̄ populis nō minus fere externis q̄ tuis rem pio-
cundam te facturum existima. Adēq̄ ex faustis initijs ad ampliora r̄ ad
huius precipue operis absolutionem plurimū excitabis. Vale.

Prouerbia.

A

Ante alios venerare deum: venera-
re parentes.
Amens est: qui deum non timet.
A peccato abstinet: qui diuinā ma-
iestatem contemplatur.
Anima ex corporis actionib⁹ p̄det
A veritate prorsus abhorret: q̄ cor-
pori nō anime studet.
Amicorū propriū est prosperis con-
gratulari: aduersis succurrere.
Arrogantia est seipsuz cōmēdare:
ignorantia: suo loco tacere.
Afflicto nihil est dulcius opportu-
na consolatione.
Ad bonas artes feruens incumbe:
ob temporis celeritatem. Imperitia
illustrat: imperitia fedat.

Amarum r̄ dulce: castigatio r̄ lu-
xuria. A medicina amara corp⁹: cō-
fessio amarissima animā curat.
Amice: equidē nesciui te egrotasse:
quia visitassem. insulsa r̄ inepta ex-
cusatio. Deuisti scire.
Adulator ceteris vespa ē: suis vipa
Adulatoris multo magis: q̄ alteri⁹
verbis magnorū principū igenia
corrumpuntur.
Amor placet: venus nō placet.

B

Beatus is esse nō potest: cui aliqua
rerum inest perturbatio.
Bona querēda nobis sunt: vt que-
sitis ad vtriusq̄ vite commodita-
tem bene vtamur.

Bonorum amissionē: si quis a puerl-
tia non ita edoctus est: ut resarcire
aut equo animo ferre possit: seipsum
quoque penitus amittet.

Balbum sola necessitas eloquentē
reddit.

Bis in paupertatem qui sua culpa
deuenit: nec eam reppulit: infortu-
natissimus est.

L
Corpus nitidū seruare debemus:
multo nitidiorē animam.

Clementia magna est: nocentibus
parcere: maior: cū possis: nō office-
re: maxima benefacere.

Cui seruias diligenter inspicio: ne
postmodū de te ipso cōqueraris.

Confide virtuti.

Clericus vacās ocio: e numero bo-
norum reiiciendus est.

Cicero etiā maledicendo: bñdixit.

Laue: ne nimia amici liberalitas
te rusticum faciat.

Cultus ager si spinas pducit: mali
soli natura est: ita homo instructus
si viciosus sit: mali ingenij est.

D
Difficillimum est inter mortales si-
ne molestijs viuere.

Deus nō minus in hoc quā in altero
seculo peccatores punit.

Duo sunt inimici capitales: virtus
et viciū.

Diuēs indoctus sine moribus que-
dam pecus haberi debet.

E
Eo modo viue: ut ppetuo viuas.

F
Fortuna vel industria amicicias p-

bet: seruat prudentia.

Fac abhorreas ab eo: quod i alijs
turpe existimas.

B
Benus in homine minus queren-
dum est quā virtus.

Braue est ab amico palam offendi
grauius latenter ledi.

Beminatus debet esse dolor: bis re-
prehensio: errare.

Besta clarissimorum viorum in omni
virtutum genere imitanda nobis
proponamus.

H
Homini nullū animal cōmodius et
perniciosius muliere.

Hoc habet naturale virtus et viciū
ut diu latere nequeant.

Humanitas nocuit: nocuit diuitas

Habet id boni egrotatio: omnes
iniurias remittimus: odia deponi-
mus: quodque optimū est: deo pro-
pinqui efficimur: et in posterū pru-
dentiores.

I
Inuidi pena est: nō inuidiosi.
Iniuriā inferre nō decet: multo mi-
nus non remittere.

Is semper age: quod te egisse nun-
quā peniteat.

Inter fortes habendus est is: quē ra-
tio mouet: non autem ira.

Iuuenilis etas iuuenilia exposcit.

Iudex negans alteri litigantiuz iu-
sticiā: plures interdum inducit in-
iusticias.

Infelicissimū genus eorum est: qui
de alijs tantum predicant: de se ni-
hil habentes.

Illū vere amicum reputa: qui nullo emolumentorum spe: neq; vlla ductus gratia te frequentat.

In cōsulendo agas te senem: in irascendo puerum imitere.

Is est penitens metis inops: q̄ solū presentis: nō futuri memor sit seculi.

L

Lenitur saltem omnis dolor: amicorum consolationibus.

Labor honestarū rerū q̄nto durior videt: tanto iocundior futurus est.

Labra et dentes: ociosi verbi: non boni: sunt frena.

AD

Adendaciū et si per seipsum fedum est: tanto tamen fedius: quāto maior is a quo cōmittitur: habetur.

Adiser est is: qui omni spe destitutus est.

Adagni labores magna premia exposcunt.

Adisera est poetarū cōditio aliorū laudes canūt: suas deplorant miserias: quas si nō habent: summo labore adinueniunt.

Adiseri nihil est in vita: sene: egente: egroto: vicioso.

Adaiorib⁹ seuerū poti⁹ q̄ iocundū te prebeas: minoribus contra.

Adulto minus dedecus est: nunq̄ studuisse q̄ male.

IA

IAō ociosis virtus quesita est.

IAhil infelici⁹ q̄ amicicijs carere.

IAhil ab humanitate ab ipsaq; ratione magis alienū puto q̄ amiciciam iam pridem comparatam leuibus causis frangere.

IAunquam desperandum.

IAon doleas si tibi immerito detrahitur: dole si merito.

IAunq̄ virtus contremuit.

IAon cupimus senes fieri: sed viuere: et tamē qd maxime odiosus est: dū viuim⁹: inuiti senes efficimur.

IAemo ab amico plus eo qd dare velit: capiat: nec plus dare q̄ velit

IAunq̄ oberrabis si in omnib⁹ dictis ac factis prudentia vteris.

IAhil habet humani: qui calamitatibus nō mouetur alienis.

IAscentes spine ab agro vellende sunt: ne radices altius faciāt: eadē seruanda est in hominib⁹ regula.

O

Optima queq; facere prius q̄ dicere debemus.

Odiosus est oibus auarus diues.

Omne infortuniorum initium aut insolentia aut negligētia facit: aut his exceptis casus.

IP

IPotius doctus pauper: q̄ indoct⁹ diues. Siquidē alteruz deesse potest: alterum nunq̄ esse desinit.

IPlusquaz fortis est: qui inter delicias venere non excitatur.

IPaupertatē. quantū possumus: fugiamus: si nō possumus: patiēter dorso feramus: quia res est que diligentia repellitur.

IPlus est iracundiā cohibere: quā inimicos vincere.

IPotius tu fias alijs bonorū exemplar: quā alij tibi.

IPoeta dum alios celebrat: seipsuz immortalē facit.

40
Motior est pauperis conditio: quam di-
uitis iniuste possidentis. **P**auper
enim nostro cruciat seculo: diues
sempiterno: **A**lle nullo sentit mur-
mura: hic omnium concutit querelis
Plusquam mortuus est: qui nulla glo-
ria excitatur.

Q

Quod alij negaturus es: ab alio non
petas.

Quod pro te equum iudicas: pro alijs
iniquum censere noli.

Que naturaliter euenire solent: mi-
rari non debes.

Quem probis liberis fortuna siue
deus orbaui: lugere nolit: lugeat
cum viciosi moriuntur.

Quod ignoras: non erubescas ab
alijs discere.

Que alios facienda mones: tu ipse
in primis facias.

Quod nunquam credidisti forte fuit: ita
quod non est: futurum credas.

Qui pro deo auarissimus: pro dia-
bolo liberalissimus est: non viuet in
eternum: sed qui contrafecerit.

Quod diu multo labore quesuisti
caue ne cito propter iram perdas.

Qualis quisque sit: se se ipse ostendit

R

Rusticus magis putandus est quam
ignarus: qui veritati nimis resistit.

Reum criminis se facit: qui nullo cul-
pante defensionem queritat.

Rebus proclare gestis gaudemus: ge-
ramus ergo semper res claras: ut
semper gaudere possimus.

S

Sapientis est laudem et gloriam in virtute

non in fortunae bonis sitas arbitrari.
Satis diues est: qui animo diues est.
Se ipsum vincit: qui bilem temperat.
Sapiens euentum prius rerum: quam
initia prospicit.

Seuerus: iustusque princeps lupum
cum agno colludere faciet.

Solers nauta scopulos euitat: vtr
temperatus mulierum blandicias.

Sumope animaduertendum est: quando: vbi
quando: et coram quibus loquamur.

Seruus. qui nunquam fugit. posset aliquan-
do fugere. sic qui malus nunquam fuit.

posset aliquando malus esse incipere.

Si pro beneficio collato. ingratitude
consequaris. vindictam non gratias sume-
re sed deo optio maximo omnia commenda

Si quod graue dicitur. aut facturus
animo sepius premeditare.

Si quis ad aliquid puenire fastigium
desiderat. opus est ei virtute. pru-
dentia. patientia.

Summa est dissensio virtutis cum in-
uidia. ab initio virtus opprimitur
postremo cum laude gloriosa vic-
trix existit.

T

Talē te exhibeas. qualē profiteris.
Tanta est virtutis vis. ut ab inimi-
co possessam diligamus.

Tempus perditum dolemus interdum
caueamus igitur quod adhuc non per-
didimus. idē tēdē aliquando doleamus

V

Vitam ducit in tenebris: qui vicio
se viuūt.

Vive letus. ut longius viuas.

Vicium a deo sordidum est. quod etiā
ipsi vicioso odio sit.

Virtus a deo clara est: vt a viciosis
ametur.

Vis fieri proximis deo in aduer-
sis patiens esto.

Virtutem in alijs laudare gaudes:
fac vt ab alijs in te eā laudari glo-
rieris.

Vita humana brevis est: quā duz
tristes viuimus: multo breuiorem
facimus.

Vetri: q̄ ultra modū indulget: totū
corpus cum anima perimit.

Venetijs cuz essem: et inter tot opu-
lentias: ac diuitias: nūmīs ad qua
drantem carerem: vt durum tem-
pus agerem. dixi ipse mecū. quāti
hoc litterarū: quod habes: nō ven-
deres: decem: non: centum: non:
quāti ergo: mille aureis: minime.
igitur existimes te plus mille au-
reis possidere.

Oratio habita bononie publice a cataldo in
omniū scientiarū: et in ipsius bononie laudes.



Philosophia inuētū: vel (vt ait plato) deorū donū e celo i ter-
ras elapsa quantū boni cōmodiqz mortalib⁹ attulerit: non
solū ego minim⁹: adolescēs adhuc: sed veteres quoqz orato-
res enarrādo deficerent. Siquidē vt omittā cetera hec nos
primū ad deorū cultū: deinde ad ius hominū qd̄ sitū est in generis huma-
ni societate: ruz ad modestiā: magnitudinēqz animi erudiuit. Eadēqz ab
animo tanq̄ ab oculis caliginē dispulit: vt oīa superiora infera: prima: me-
dia: vltima viderem⁹. Igitur nō imerito tot philosophi: totqz sapiētissimi
virī ad eā inquirendā: excolendāqz nō mediocriter elaborarūt. De cuius
laudibus: si nō satis idonee dixerō: nemo p̄fecto mirari poterit. Quis enīz
dubitāt: exiguā cymbā: q̄ per vastū mare: imensumqz oceanū soluerit: ple-
rūqz huc et illuc errātē esse periturā? Qua re quomodocūqz potero rē ipsaz
adoriar: et bipartito nostra diuideēt oratio. Nam et de oībus facultatib⁹: que i
his florentissimis studijs: p̄petuo exerceri solēt: nō particulatiz: sed summatiz
q̄ breuissime fieri poterit: aliqd̄ attingā. Deinde ad excellentiā amplitudi-
nēqz huius antiq̄ssime vrbis paululū me conuertā. Hec est illa oīm artiuz
mater: q̄ nihil aliud est: nisi studiū sapiētie. Sapiētia autē diuinarū huma-
narūqz rerū et causarū: q̄bus hec res cōtinet scientia. Hec est illa q̄ rerū ini-
tia causarūqz: et rerū naturā aperuit. Hec est illa q̄ varios speraruz motus
multarūqz rerū obscuritatē: et admirādos siderū cursus mortalib⁹ patefe-
cit. Hec agrestes ac rudes homies more ferarū vagantes: in vrbes cōuoca-
uit. et ad deorū cultū sanctāqz religionē redegit et instituit. Hec modum ac
rationē bene et beate: recteqz viuēdi edocuit. Hec quātū amicis: cognatis

parentibus ac patrie deberemus: monstravit. Unde et cicerone ad eam se convertens dixit. O vite philosophia dur. o virtutis indagatrix: expultrixque viciorum. quod non modo nos: sed etiam vita hominum sine te esse potuisset? Tu urbes peperisti: tu dissipatos homines in vite societatem conuocasti: tu inuētrix legum: tu magistra morum et discipline fuisti. Adagna nimirum hec res est sapientissimi viri qui et preteritos et presentes quique nobis futuri sunt aduersi casus: facile ipsa tolerari facit. Adiferias namque omnes: paupertates: inopias: calamitates: denique quicquid aduersi hominibus euenire potest: sola hec patientissime ac constantissime facit nos perferre. Nonne is: qui philosophie munitus est preceptis intolerabiles dolores. ipsam etiam mortem: et si quid videretur aut grauius: aut tetrius contemnit: et proorsus nihili facit? Testis est quantum faciat philosophia: sapientissimus ille socrates: qui quanta animi constantia condemnatus falso scelere ad mortem: venenum hauserit: eius oratio a platone antea relata a cicerone: postea comprobata plane id ostendit. In qua presentibus iudicibus assererat nihil sibi melius euenisse: quam quod mitteretur ad mortem. exoptans quoque si fieri potuisset sepe velle emori. quod nisi philosophie preceptis fuisset tantus vir subleuatus: nunquam se in ipsa presentis morte: tam fortiter gessisset. Ea enim facit ut homo sit minimis contentus rebus. Et ut omnem animi molliciem: omnesque inanes cupiditates refecerit: et ad sublimes cogitationes traducat. Accedunt preterea ad hanc nobilissimam facultatem: ornatissime eius filie: qualis est musica: geometria: et alie quoque clarissime artes ac facultates. Et ut de musica prius loquar: quid de ea nunc dicam? que tanti fuit olim apud veteres: ut qui illi fuerit ignarus: quis ceterarum rerum peritus: indoctus tamen a non nullis putaretur. Nam et themistocles cum se lyre imperitum fateretur: ut testis est cicerone: habitus est indoctior. Siquidem non ad voluptatem tantum erat apta res hec: sed ad excitandos in publicis exercitiis plurimum apud veteres valebat. Atque etiam tubarum et tiliarum sonos non in conuiujs modo ac scenis: sed in funeribus quoque et mortuorum exequijs moris fuit veteribus adhibere. Et in his carminibus facundissimus vates ostendit. Temporibus veterum tibicinis usus auorum Adagnus: et in magno semper honore fuit. Cantabat phanis: cantabat tibia ludis. Cantabat mestis tibia funeribus. Geometria et arithmetica: quarum altera in terre celiisque spatijs metiendis: altera in numerozum ratione demonstranda consistit: quantum delectationem: non sine multarum rerum cognitione afferunt? Grammatica vero quot et quatos fructus pariat: satis sit vna quantiliani autoritas. quo minus inquit ferendi sunt: qui hanc artem ut tenuem ac ieiunam cauillant. que nisi oratoris futuri fundamenta fideliter iecerit: quicquid superstruxeris: corruet. Necessaria pueris: iocunda senibus: dulcis secretorum comes. et que vel sola omni studiorum genere plus habeat operis quam ostentationis. Quid de poetica? sine qua multa fortissimorum virorum clarissima gesta perirent. que quantum laus semper meruerit summorum vi-

Themistocles

rozū: et primū alexādi magni testimonio iudicem⁹. q̄ inter spolia darij per
 sarū regis vnguētōrū scrinio capto qd̄ erat auro gēmisqz ac margaritis p̄
 ciosum: varios ei⁹ vsus amicis demōstrātib⁹: quādo te debat vnguēti bel
 latozē et militiā sordidū. Immo hercle inquit librozū homeri custodie def.
 Idē pindari vatis familie penatib⁹ qz iussit parci: cū thebas iuaderet. Idē
 qz alexāder cū in sigeo ad achillis tumulū astitisset: o fortunate inqt̄ adole
 scēs: q̄ tue virtutis p̄conē homerū inuenisti. S; qd̄ prior aphyrican⁹: nō ne
 Q. ennij statuā suo sepulchro iponi iussit: vt ip̄e quoqz vna cū poete titulo
 legeret. Quid diu⁹ augustusan⁹: nō virgilij carmina cōtra ei⁹ testamentū
 cremari vetuit: parua hec fortasse quibusdā videri possent. Et socrates qd̄
 apud platonē in eo libello: cui de iade: siue ion est titul⁹: d̄ poetis censet: nō
 ne oīs bonos poetas studiose legēdos esse existimat. Oratoria vero facul
 tas suis cumulata dotib⁹: nō nisi in bonis viris esse potest. ea est q̄ gloriosos
 hoīes extollat: effrenatis moderet: innocentes absoluat: segnes ac timidos
 erigat: et ad oīa ardua cuiusuis animū promptissimū cōuertat. Que res de
 mosthenis exēplo facilis est cōfirmatu. q̄ppe sol⁹ ipse atheniēsēs i philippū
 macedonū regē: quāuis in se cōcitos irritauit. hinc p̄ omnē greciā legatus
 cūtas fere grecas ciuitates in philippū dicēdo cōmouit. Et ne plura de gre
 cis loquar: quāta in cicerone dicēdi vis emicuit. In causa enī. Q. ligarij q̄
 apud cesarē dictatozē agebatur: fert̄ cesar eo aīo fuisse: vt oīno ligari⁹ esset
 cōdemnand⁹: et cū venisset defensur⁹ cicero dixit cesar amicis reū quidē dā
 nare certissimū est. audire tamē ciceronē nihil phibet. Sed pulchrū est nūc
 referre qd̄ illo deinde agēte cōtigerit. Incipit iā cicero tūc dicere: audiebat
 ciceronē cesar: sed nihil adhuc exordio illo mouebat: at vbi cicero aliquāto
 vehemētī⁹ in dicēdo incaluit: adeo cesar vi illa dicēdi cōmot⁹ est: vt statim
 cōdēnādī p̄positū mutaret. totoqz excusso corpore libellos quos manu te
 nebat p̄ indignatiōe eiiceret: et reū ciceronis oratiōe coactus eo momēto
 liberaret. Quid p̄ lucio flacco: qd̄ pro murena: nō ne eos vario crimine ac
 cusatos: atqz multozū testimonijs cōuictos: ac p̄pterea iam iā mulctādos
 ipse cicero dicēdo liberauit. Cōtra qd̄ in. L. verrē: qd̄ in p̄nciosissimū. p̄
 clodiū: qd̄ in. Ad. antoniū fecit: qd̄ etiā in audacē ac temerariū catilinā: eū
 etenī v: bē romā exurere parantē nō repp̄sit modo: sed perfregit et fundit⁹ ex
 tinxit. Et licet de oratorie laudib⁹ hoc in loco plura haberē dicēda: veritus
 tamē ne in ea facultate: cui me ascripserim: ambitiosus videar: ea relicta ad
 astrologiā venio: q̄ nō parū laudis: tā apud vetustissimos quā recentiores
 sibi v̄dicauit. Ea enī nō nunq̄ p̄ter admirabiles elementozū effect⁹: et p̄ter
 varios siderū cursus: aliarūqz rerū subtilitatē: futurarū quoqz rerū euent⁹
 p̄noscit. Dialectica vero q̄ nō modo naturalī: et earū q̄ sunt supra naturā
 sed oīm rerū ratiōes p̄bet: quā laude extollēda est: q̄ suis quibusdā argū

Alexander

Pindarus

Achilles

Scipio

Augustus

Virgilius

Socrates

res

theologia

Demosthenes

Athenienses

philippus

reges

Cicero

Quintus

Ligarius

garius

garius

garius

garius

garius

garius

garius

garius

garius

garius

garius

garius

garius

garius

garius

garius

garius

garius

garius

garius

tijs ita pponit et cōcludit: vt nō modo verū et falso sed falsum et vero si vo-
 luerit ostēdat. Atq; nihil est qđ aliter esse videat: qđ ipsa pbauerit: nec nō se
 ad ipsam veritatē redigēs: oībus dñatur. Eāq; dixit cicero vicinā esse ac
 finitimā eloquētie sciētā. Unde et zeno ille a quo disciplina stoicorū est: ma-
 nu demonstrare solebat qđ inter has artes interesset. Nā cū cōpresserat digi-
 tos pugnūq; fecerat eiusmodi dialecticā esse aiebat. Cū autē pugnū didu-
 xerat et manū dilatauerat: palme illi⁹ similē eloquentiā esse dicebat. Et me-
 dicina quantū p̄sit corporib⁹ humanis: ex ipso experimēto iudicare possu-
 mus. Nō enī humanā: sed diuinā quandā vim in expellēdis egrotantium
 morbis videt habere. q̄ adeo utilis est mortalib⁹. vt sine ea. oēs pene corpo-
 ris sui salutē proflus desperarēt. ea tamē adhibita et bñ administrata: ita ad-
 iuuant egroti: vt nō ab hoībus: sed a dijs opē se accepisse existimēt. S; qđ
 de sacra theologia loquar? In qua tota christiana fides tāq; in arce muni-
 tissima eminēs ita vnīuersos christianos ad diuinū cultū excitat: vt pro ea
 sanguinē quisq; fundere. et hāc vitā pdere quā marie cōtēderet. de cui⁹ mi-
 rificis laudib⁹ satius silētio p̄transiri qđ minimū attingi existimo: scio enim
 multos in hac parte p̄stātissimos viros: altiora scrutātes amissis mētis lu-
 miarib⁹ caligasse. Et ne diuti⁹ in his imoremur: ad sacratissimas leges trā-
 seam⁹. in quarū laudib⁹ efferēdis nescio equidē vnde pri⁹ exordiar: et si scio
 vnde exordiar: ignoro tñ vbi sit mihi de earū laudib⁹ finis iponēd⁹. Adeo
 argumētosa res est: vt quocūq; te verteris amplissim⁹ vndiq; dicēdi cāp⁹.
 tibi offerat. Nō si fas esset auxiliū a dijs immortalib⁹ ausis iplozare. hic hic si
 fas esset deorū oīm numē iuocare nō vererer. Quis enī tāta esset feritate: qđ
 nō miris laudib⁹ leges ipas extolleret: qđ et si e medijs philosophie viscerib⁹
 fluxerit: ita tamē ad cōmoditatē generis hūani exculte atq; ordinate sunt
 vt nō aliter qđ scđm earū p̄cepta esse nobis viuendū censeam⁹. Quid enim
 nō peruerteret nisi leges ac iura quo pacto viuere deberemus nos instrue-
 rent? Quid enim aliud quid nos agere: et a quibus rebus abstinere debea-
 mus: ostendit? Nō darū certe aut nihil pene a brutis distaremus: si leges ac
 iura: qbus qđ equū qđve bonū sit cōtinetur. nō haberemus. Nāq; hinc
 primū et mores optimi in matrimonijs ceterisq; reb⁹ cōtrahēdis instituūt
 Et toti⁹ vite ordo: q̄lis futur⁹ sit: nascit. Hinc vitiorū bñfactorūq; oīm cen-
 sura iter mortales cōstituit. hinc ire: inimicie: odia: similtates: factiōes:
 tumultus: pditionesq; pacant et corriguntur. hinc furta: latrocinia: rapine
 violentie: astutieq; et queuis cetera fraudes seuerissime puniuntur. hinc si
 quid immodeste aut inofficose: vel tale quid siue in rem publicam: siue in
 quos non liceat: esse factum constiterit: rectissime coercetur et multatur.
 Deniq; tanta sunt seueritate ipse leges: vt ne ijs quidem: qui eas condide-

exa
 r
 inda
 chilla
 cipu
 medici
 uis
 ugra
 i z g
 doct
 rez
 heolo
 na
 dem
 then
 phile
 mus
 eges
 dice
 Q
 rari
 A
 gra
 Dial
 rca

rūt si flagitiose virulent villo vnq̄ pacto peccissent. Magistrat⁹ quoq̄ i im-
perio iurisdictione q̄ aliq̄ cōstituti si in reddendo iure male se gesserint: nulla
sepe habita differētia nō leuiter puniūt. Et inde ceteri oēs q̄ futuri sunt ma-
gistrat⁹: recta lāce q̄d equū: q̄d ve bonū sit administrēt. Unde ad hoc illud
L. manilij torq̄ti in deciu syllanū iudiciū adduci pōt. nā cū apd patrē de de-
cio syllano filio macedones puinciales q̄rerēt: q̄d eis cōtra ius pecunias
extorserat. cognita pri⁹ causa: et domo sua et patria p̄tin⁹ eū p̄uauit. Inde fi-
lius ob tā grauē patris sententiā: laq̄o se suspēdit. Adde etiā. L. bruti memo-
rabile facin⁹: q̄ cū in cōsulatu curare de reuocādis in urbē regib⁹ liberos su-
os cōperisset: eos in forū adduxit: et media cōcione virgis cesos securi pcuti
iussit. Et cū serui⁹ hala magister equitū spurii meliū quedā noua cōtra le-
ges molientē interfecisset: et quidā i merito iterfectū esse q̄rerent: p̄nūciauit
dictator aduocata multitudie: iure occisus meliū etiā si nihil cōtra leges cō-
mississet: quādo vocat⁹ a magistro equitū ad dictatōrē nō venisset. Illud ve-
ro memorādū magis est: q̄d nisi in veterib⁹ historijs esset traditū: nō nullis
fortasse incredibile videret. zeleuc⁹ locrensis vt suis pareret legib⁹ ciuiū p̄ci-
bus aliq̄ ex parte volēs satisfacere: petētiū: vt filio suo p̄ cōmisso adulterio
cōdemnādo parceret: voluit pri⁹ suū: deinde filij oculū tollere. Talis enim
erat legis pena vt vtrūq̄ oculū adulter p̄deret. Plura ego de hac re habe-
rē dicēda: nisi in claris autorib⁹ essent lati⁹ p̄tractata. Quōq̄ magis inter ce-
teras facultates leges ipse extollēde sunt: q̄ nō ab hoib⁹: sed a diuio aliquo
esse eas cōpositas credam⁹. Quā enī admirabilis in p̄ponēdis casib⁹ latet
subtilitas: et in decidēdis illis quā inest cōcinna: p̄ssa q̄ breuitas: Rursus
in ipsa breuitate quāta diluciditas emicat: Quāta quoq̄ verborū nō sine
grauib⁹ sentētijs redundat p̄prietas: Tandē nihil elegantī⁹: nihil sublimi⁹
artificiosius ve: ac meli⁹ iuriscōsultorū oratiōe apud quosuis autores legit
Quā ob rē et si a iuriscōsultis multa et p̄clara dicta: de ipsarū leguz laudib⁹
reperiā: ne tamē q̄ de se met ipsis iuriscōsulci bñ senserint: afferā: videam⁹ q̄
dam q̄ inter plura alia de his. M. tullī⁹ dixerit his verbis. Siue quē ista p̄-
potens et gloriosa philosophia delectat: dicā audaci⁹. Mosce habet fontes
oim disputationū suarū q̄ in iure ciuili et legib⁹ cōtinēt. Ex his enī dignita-
tē maximā expetendā videm⁹. Tū vero et iust⁹ ac honest⁹ labor honorib⁹:
p̄mijs: splēdore decorat. Vitia aut hoim atq̄ fraudes: dānis: vinclis: igno-
minijs verberib⁹: exilijs: morte multant. Et docemur nō infinitis cōcerta-
tionūq̄ plenīs disputatiōib⁹: sed auctoritate: nutuq̄ leguz domitas habere
libidines: coercere omnes cupiditates: nostra tueri: ab alienis mētes: ocu-
los: manus: abstinere. Fremant omnes licet. dicam quod sentio. bibliote-
cas me hercle omnium philosophorum vnus mihi videtur duodecim ta-
bularum libellus: si quis legum fontes et capita viderit: et auctoritatis pon-

L. Ma-
lius
Deciu
Syllan
L. Br-
tus

Serui
Hala
Spuri
Melii

zeleu-
cus

M. Tul-
lius